

ע"פ 1 חלק 2.

מזכירות הממשלה

סגנית

ש מ ר

פרוטוקול
ישיבת הועדה להתיישבות המשותפת לממשלה
ולהסתדרות הציונית העולמית

יום ג', ח' בניסן התשמ"ד - 10.4.84

נכחו: חבר הועדה - השר: י. באמן - יו"ר
נציגי ההסתדרות הציונית: מ. דרובלס, ר. ויץ, א. תבין
נעדרו: חברי הועדה - השרים: מ. ארנס, פ. גרופר, ז. המר,
י. כהן-אורגד, ד. לוי, מ. נסים
מ. צפורי (בחו"ל)
נציגי ההסתדרות הציונית: א. אביחי, ע. לוינסקי,
מ. ריבלין, א. שפירא

מ. דקל	- סגן שר החקלאות לעניני התיישבות
פ. אלבק	- משרד המשפטים
ס. אלדור	- משרד הבינוי והשיכון
י. אנג'ל	- הסוכנות היהודית
א. אריאל	- משרד המדע והפיתוח
ז. בן-יוסף	- הסוכנות היהודית
א. בראון	- משרד הבטחון
נ. ברוך	- משרד ראש-הממשלה
י. גלעד	- מועצת מעלה אפרים
ע. וייס	- משרד האוצר
ר. חקלאי	- משרד האוצר
י. ליברטובסקי	- משרד המדע והפיתוח
מ. ליפקה	- מינהל מקרקעי ישראל
י. מרגלית	- משרד הבינוי והשיכון
י. נדיבי	- מועצת בקעת הירדן
י. נהרי	- מינהל מקרקעי ישראל

./אל"מ

בפרוטוקול זה 62 דפים

1-16 ח.ס
17-32 ח.ס
33-42 ח.ס
42-53 ח.ס

- אל"מ ד. סתו - משרד הבטחון
- א. עטיה - משרד התעשיה והמסחר
- ש. פוהורילס - יו"ר הועדה לפיתוח בקעת הירדן ואיכלוסה
- א. נרחן - משרד המדע והפיתוח
- ח. צבן - הקרן הקיימת לישראל
- מ. קוסטרינסקי - הסוכנות היהודית
- א. שבות - משרד המדע והפיתוח

א. לישנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום :

- הת/28. יישוב קהילתי פתוח במרחב המטרופוליטני של ירושלים 1.א.1
- הת/29. עומרים - מערב:- יישוב קהילתי חילוני 1.א.1
- הת/30. חירבת זנוח (זנוטה):- יישוב קהילתי חילוני 1.א.1
- הת/31. ניסנית:- יישוב קהילתי 1.א.1
- הת/32. ביר מלגה:- האחזות נח"ל 1.א.1
- הת/33. עזוז:- מצפה לחוות צאן 1.א.1
- הת/34. עירית:- איזרוח מאחז 1.א.1
- הת/35. הועדה לפיתוח בקעת הירדן ואיכלוסה:- דו"ח ביניים הרחבת סעיף ב' בהחלטה מס. הת/14 של הועדה להתיישבות מיום כ"ז בשבט התשמ"ד (31.1.84) 16.א.1
- הת/36. הרחבת יישובים בגליל:- אשחר ומורשת 50.א.1

הת/28. ישוב קהילתי פתוח במרחב המטרופוליטני של ירושלים

הת/29. עומרים - מערב - ישוב קהילתי חילוני

הת/30. חירבת זנוח (זנוטה) - ישוב קהילתי חילוני

הת/31. ניסנית - ישוב קהילתי

הת/32. ביר מלגה - האחזות נח"ל

הת/33. עזוז - מצפה לחוות צאן

הת/34. עירית - איזרוח מאחז

השר י. נאמן:

אני פותח את הישיבה.

מר מ. דרובלס:

אני רוצה למסור, שמטעם החטיבה והמחלקה להתישבות

משתתף בישיבה זו מר מרדכי קוסטרינסקי, הממלא מקומו של המנכ"ל, יהודה דקל.

השר י. נאמן:

אני מברך אותו וגם את שני ראשי המועצות הנמצאים

כאן.

הנושא העיקרי שבו נעסוק הוא בקעת הירדן, אך

לפני זה, נגמור כמה נושאים קצרים.

במסגרת ההתישבות בדרום הר חברון, ההסתדרות

הציונית עשתה שם תכנון, שעליו שמענו פרטים מיהודה דקל בשתי הישיבות האחרונות.

אך נותרו לנו שני ישובים, שאנו צריכים לקבל לגביהם החלטה.

מר מ. דרובלס:

לנו יש מספר הצעות, שאנו מבקשים להעלות.

השר י. נאמן:

אני רוצה לומר לחברי הועדה, שצריך להחזיק "קוד" של שמות, כי נמסר לי מועדת השמות, שיש שמות חדשים למקומות שאנו עוסקים בהם וצריך להזהר שלא להתבלבל.

מר מ. דרובלס:

(מראה על המפה) - אנו מציעים לאזרח את מאחז עירית, שה-נ.צ. שלו הוא 182/194, נמצא 3 ק"מ מצפון מערב לתובס. הישוב מתוכנן ל-250 משפחות - בשלב ראשון נקים מוקד של 30 משפחות. התעסוקה תהיה בשרותים ותעשייה. הישוב יסתייך למועצה האזורית שומרון.

הישוב השני, אותו אנו מציעים, הוא עבור גרעין "אדם". אנו רוצים להקים ישוב קהילתי פתוח, שיהיה בעתיד חלק משכונה עירונית. ה-נ.צ. שלו הוא 177/140, ע"י הכפר ג'בע.

השר י. נאמן:

זה גבע בנימין?

מר מ. דרובלס:

כן.

ישוב נוסף שאנו מציעים הוא עומרים-מערב, הנמצא מדרום הר-חברון. ה-נ.צ. שלו הוא 1445/0875, ממערב לטנא, ממערב לכביש.

השר י. נאמן:

טנא זה מה שהיה עומרים קודם.

מר מ. דרובלס:

אנו מציעים להקים את זנוטה כישוב קהילתי. בינתיים, ועדת השמות לא קבעה לישוב זה שם. חיים צבן, חבר ועדת השמות, ידאג לכך שימצא שם יפה.

אנו מציעים לאזרח את היאחזות ניסנית, בצפון הרצועה, באיזור מחסום ארז, מול נתיב העשרה. הישוב יתוכנן בשלב ראשון ל-30 יחידות ובשלב סופי ל-250 יחידות. התעסוקה תהיה בשרותים, תיירות ותעשיה באיזור. הישוב ישתייך למועצה האזורית חוף עזה וממנה יקבל שרותים מוניציפליים.

אנו מציעים להקים היאחזות נח"ל בביר מלגה, הנמצאת כ-5 ק"מ צפונית לקציעות.

אנו מציעים, במצפה עזוז, להקים בשלב ראשון חוות צאן ומאוחר יותר, יהיה שם ישוב. המקום נמצא 15 ק"מ דרומית לניצנה. באיזור זה אנו רוצים להכניס נוכחות יהודית.

נוסף לכך, אני מבקש מהועדה הנכבדה, לאשר לנו שני ישובים, שכבר אושרו בעבר, אך משום מה, בפרוטוקול איננו מוצאים אותם. ישוב אחד הוא עצמונה, שזו נקודת הקבע עבור בני עצמון. הם יושבים במקום הזמני ואנו מציעים להקים עבורם את ישוב הקבע, אשר יהיה ישוב שיתופי בחבל עזה. הנ.צ. שלו הוא 0790/0815. ישוב שני הוא בבקעה. הוחלט להקים את היאחזות פלס, אך גם את זאת איננו מוצאים בפרוטוקול. אני מציע לאשר מחדש שתי נקודות אלה.

השר י. נאמן:

קודם כל, אני מכרך על הרשימה היפה. אני רק

רוצה להעיר כמה הערות.

לגבי עיריית, אני רוצה לכרך על כך, שזה למעשה

ישוב ראשון, שיקום באיזור שלם, שעדיין לא נפרץ ע"י ההתישבות היהודית. אני

מציע, שתנתן מחשבה להמשיך באותו חבל, שהוא משכנת די גדולה, דומה להר חברון.

לגבי "אדם" - אני מבין שיש עוד גרעין אחד,

שמדובר שגם הוא ישב בצמידות.

גב' אלדור:

ההחלטה צריכה להיות על ישוב עירוני, כי כל

התכנון מההתחלה יהיה לישוב עירוני, כאשר השכונה הראשונה שלו יהיו אותם שני

גרעינים, שיכואו להתיישב.

מר מ. דרובלס:

זו הודעה רשמית של משרד הכינוי? אם כן, בשבילי

לא מספיקות הכרזות.

השר י. נאמן:

אני רוצה לשאול את נציגי משרד הכינוי, האם

הנוסח שכתוב פה: "ישוב קהילתי פתוח, שיהיה בעתיד חלק משכונה עירונית", אינו

עונה על הצרכים?

מר י. מרגלית:

אני רוצה לומר הערה לסדר. בדרך כלל, התחלנו לנהוג לקיים דיונים מוקדמים לצורך השגת תיאום. צר לי, שלמרות שאנו מקיימים דיונים מוקדמים לצורך השגת תיאום - וזכותו של כל חבר להגיש הצעות כראות עיניו, או לפי תפיסת המוסד, שאותו הוא מייצג - מוכנסים גם דברים, שבפירוש סיכמנו, שלא יועלו בישיבה, כי מבחינתנו לפחות, הם עדיין לא מתואמים וסגורים עם גורמים נוספים.

מספיק שאתיחס לדוגמא של "אדם". בפירוש סיכמנו, שישנו גרעין נוסף, שאנחנו צריכים לתאם אתו, להציע לו את הנושא הזה ולראות באיזה מידה זה מוסכם. בשום סיטואציה לא דובר על הקמת ישוב קהילתי בשלב ראשון, עם מוקד של 30 יחידות דיור ובשלב השני, הוא יהפך לישוב עירוני פתוח. אני מבין, שזו כוונתו של ראש החטיבה להתישבות, אך זה סותר איזו שהיא גישה של משרד אחר.

לכן, אני לפחות הייתי מבקש, שהיום נושא זה לא ידון בישיבה, עד שנסכם אותו.

דוגמא נוספת - ניסנית. בפירוש סיכמנו, שניסנית לא יאושר כישוב קהילתי.

התחושה הלא נוחה היא, שמגישים לוועדה חומר, שלא סוכם.

השר י. באמן:

בירכתי על עושר הרשימה, כי זה ראוי לברכה בפני עצמו. בעצם, אנו סיכמנו פחות או יותר מה שכתוב בנייר זה. אני אומר פחות או יותר, כי יכול להיות, שאינני רואה את הדקויות ואשמח להקשיב אם יש ניואנסים

ביניכם. יכול להיות, שצריך להיות נוסח שונה. אך האמת היא, שאני זוכר, שבאה בקשה של משרד הבינוי לתת זמן לבדוק עם הגרעין השני, "אביר יעקב" ולהכין אותו לענין זה. כנראה שטרם הספקתם לבדוק עם הגרעין.

מר י. מרגלית:

אנו כבר פנינו אליו.

השר י. נאמן:

יש לנו עוד ישיבה מחר. האם אתם יכולים לקבל את התשובה, כך שנוכל לגמור זאת כבר מחר?

מר י. מרגלית:

אני סבור שיש בעיה.

השר י. נאמן:

לגבי התיאום עם "אביר יעקב" היות ויש לנו ישיבה מחר, אם אתם יכולים לגמור זאת, נחליט על כך מחר. אני מוכן לשמוע מה הייתם רוצים שיכתב ביעוד.

מר י. מרגלית:

הערות המשרד שלנו הן אלה: במסגרת המרחב המטרופוליטני של ירושלים, סימנו אתרים נוספים לבניה בעלת אופי עירוני בסביבות העיר. יש שני שטחים, אחד הוא כפר עקב, השני הוא ג'בה. במקומות אלה צריכים להיות ישובים עירוניים גדולים, כהמשך לפיתוחה של ירושלים.

אנו ליווינו את קבוצת כפר עקב. התעוררו שם בעיות כלכליות, שנמסר לי היום - והייתי אמור בנפרד לבסות לאמת זאת אצל פליאה אלבק - כאילו שני עררים נתקבלו ואושרו והיום יש כבר הגדרה ברורה של השטח.

לפחות כך טוען קרמר.

גב' פ. אלבק:

אולי אתה מעודכן יותר ממני. אני ישבתי עם קרמר ביום ששי והוא אמר, שיש סיכוי. אולי בינתיים ניתנה החלטה.

מר י. מרגלית:

בעקבות הישיבה, פניתי מיד לגרעין וסיכמתי אתם לצאת לשטח ולסייר. יחד עם זאת, הם כבר טילפנו אלי הבוקר והודיעו, שהם שוחחו עם קרמר והוא כבר אישר להם, ששני העררים אושרו ונתקבלו ויש הגדרה ברורה של הקרקע.

גב' פ. אלבק:

אני נדהמת, כי אני הבנתי מקרמר אחרת. אני אבדוק זאת בעצמי.

מר י. מרגלית:

מכל מקום, למה אני מוסר דיווח זה? אנשי גרעין "אביר יעקב", שהיו נכונים לרוץ מיד לאתר ג'בה ולראות אותו, באו ואמרו: יודעים כבר מה יש לנו ומה אין לנו. אנו בכל זאת רוצים להשאר פה.

עמדת המשרד שלנו היא, שאין מקום ליזום תחילה שתי שכונות חדשות, אלא שכונה אחת. אם כפר עקב הולך, הכוונה לקחת את כולם לכפר עקב. אם עקב אינו הולך, הכוונה לקחת את כולם לג'בה. לכן, אני סבור, שלא נכון יהיה לקבל היום החלטה להעלות את כפר ג'בה.

נקודה נוספת - והערתי זאת גם בפורום אחר - אני סבור, שלא צריך להתייחס ל"אדם" כ"אדם", אלא אנו צריכים לדבר על ישוב של בני

שכונות, כהתחלה של ישוב עירוני.

גב' אלדור:

הישוב יתוכנן בשלב א' ל-30 יחידות. נדמה לי שנכון יהיה לכתוב את מלוא הקבולת האמיתית של אותו אתר, שהיא בפירוש באלפים ולא בעשרות, כשאפשר לציין מהו שלב א'.

גם ביעוד, נדמה לי שהיה נכון יותר לציין, שהיעוד הוא הקמת שכונה עירונית.

אל"מ ד. סתו:

אני רוצה להציע ניסוח, שאני חושב שכולם מתכוונים אליו: היעוד הוא ישוב עירוני, שיתוכנן ע"י משרד הבינוי, כשכונה עירונית של ירושלים, בת 5,000 נפש. בשלב ראשון יוקם במקום ישוב קהילתי פתוח.

מר מ. דרובלס:

אם נציג משרד הבינוי, זקוקים ל-24 שעות עד מחר, אני בהחלט מקבל זאת ומחר נחליט.

אם משרד הבינוי רוצה שתתקבל החלטה, שבנקודת ציון זו יוקם ישוב גדול, אני בעד. אני רק מבקש החלטה לשלב ביניים: בינתיים יוקם ישוב קהילתי. זה החלק האופרטיבי. אם נגיד, שאנו מקימים שם עיר, ההחלטה תהיה מבורכת ומצוינת והיא תוכל להתבצע בעוד X זמן.

אנו עומדים בקשר עם גרעין "אדם", היושב בתנאים קשים ביותר ומחכה להחלטה שלנו. היות ומשפחות, עם ילדים, יושבות בשטח וסובלות, אי אפשר למשוך את ההחלטה הזאת, כי לא נוכל לשלוט במצב. אנו יכולים לקבל כל החלטות להקים ערים גדולות ויפות. בינתיים, צריך לקבל החלטה בענין זה.

כאמור, אם משרד הבינוי מבקש 24 שעות, אני מסכים. במידה ו-24 שעות אלה לא תספקנה לו, אני מציע במקום זה הקמת ישוב קהילתי, כאשר בהתחלה יוקם מוקד. אם משרד הבינוי רוצה להקים את המוקד, נקבל זאת בברכה.

לגבי ועדת התיאום, אני מצטער במידה שהדברים לא תואמו. כנראה, שחלה אי-הבנה.

מר י. מרגלית:

זה תואם אחרת.

מר מ. דרובלס:

לי נמסר אחרת.

השר י. נאמן:

כדי לשמור גם על התיאום וגם על מומנטום, אני מציע, שנוסח ההחלטה יהיה, שהיעוד הוא שכונה עירונית. כשלב ביניים מוקם ישוב קהילתי פתוח. לגבי המוקד, אנו צריכים לדעת אם אתם רוצים לעסוק בזה, או שהחטיבה תעסוק בזה. מה דעתכם?

מר י. מרגלית:

אדוני היו"ר, אני סבור שצריך לקרוא לילד בשמו. משרדנו סבור, משוכנע ועומד על כך, שבאתר כזה, בקרבה כזאת לירושלים ולנוה יעקב, אסור שתבנינה יחידות דיור, על בסיס אחר, עקב היותם של שני מוסדות, שאחד אומר: אני צריך לראות את הראיה הכוללנית והשני מתעלם מהעובדות והולך ומציב 20 יחידות דיור כשטח. להקים את 20 היחידות, אם זה בבניה כזו או אחרת, אנו יכולים באותה מידה כמו החטיבה להתישבות. אנו רק סבורים, שאסור לעשות זאת מבחינה ממלכתית.

ההתנגדות היא לא טכנית, אלא תוך ראית הכלל.

מר ר. ויץ:

אני חייב שוב להפנות את תשומת לבו של השולחן הזה, שהקמת עוד מרכז עירוני בין מעלה אפרים לבין מעלה אדומים, עלולה לפגוע בשניהם.

גב' אלדור:

זו שכונה של ירושלים.

השר י. נאמן:

(מראה על המפה) - המקום הוא כאן.

מר ר. ויץ:

אם כך, אני תומך בדעת מרגלית. צריך להבחין, פעם לתמיד, מה זה ישוב עירוני ומה זה ישוב כפרי. לכל אחד יש התכונות שלו והכללים שלו. נעשה שגיאה תכנונית קשה ביותר. מבחינה זו, צודק מרגלית, שצריך לתכנן זאת כדת וכדין. צריך להביא בחשבון את המספר. יש לנו שכונות קטנות ומדובללות, שאחר כך נבכה כולנו עליהן. מדובר באמת באלפים ולא בעשרות וצריך לבנות זאת עם כל השירותים הדרושים.

השר י. נאמן:

לגבי "אדם" יש שתי בעיות. יש בעית הסיכום עם גרעין "אביר יעקב", שאת זאת אנו מבקשים ממוסד הבינוי לבדוק; ויש הבעיה כיצד מתחילים את ההתישבות שם.

אני רוצה להזכיר לרענן, שבירושלים היה קיבוץ

רמת רחל, שהיום הוא באמצע ירושלים.

מר ר. ויץ:

לו היינו רואים את הדברים מראש, לא היינו עושים

זאת.

מר י. מרגלית:

אני מבקש לסבר את אוזני הועדה. גם כאשר דובר על השטח של כפר עקב, שהוא במידה מסוימת פחות אטרקטיבי מהשטח של ג'בה, לא היתה כוונה מצד משרד הכינוי, שהמשרד יקים מוקד ויאכלס שם את הציבור, לאור מה שקורה בסביבה. הכוונה היתה להתחיל עם תשתית כלשהי, תוך חיוב המשתכנים בתשתיות ושיבנו בתיים בכוחות עצמם. זה היה תנאי להקמת הישוב. כי אחרת, אנו הורסים את כל הפעילות השיכונית של המערכת שלנו במרחב הזה.

אז גם אם יש קבוצת חברים, היושבת היכן שיושבת - ולא אכנס כרגע לפרטים, כיצד התיישבו - אין זאת אומרת, שאנחנו צריכים לשבור את כל הכלים.

מר מ. דרובלס:

לא שוברים את הכלים. בשלב ראשון אנו מבקשים להקים מוקד זמני.

מר י. מרגלית:

למה להגיד מוקד זמני?

מר מ. דרובלס:

בישיבה הקודמת הוחלט, שלגבי "אדם" נקבל היום החלטה. לפיכך, אני מציע לקבל את ההחלטה, כפי שהיא נוסחה. אין הצעת החטיבה להתישבות מדברת על תנאי אכלוס. מה יהיו תנאי האכלוס הלאה, את זאת יקבל משרד

הבינוי. אנו מציעים להקים מוקד עבור גרעין "אדם", היושב בתנאים תת-אנושיים, שיהיה אותו חלק מהישוב העירוני הגדול, שיוקם מתי שיוקם. מהם התנאים, זו זכותו הבלעדית של משרד הבינוי לקבוע.

אם משרד הבינוי מבקש זמן עד מחר, אני מסכים לחכות. אם משרד הבינוי אומר, שעד מחר לא ישתנה דבר, אני מבקש לקבל את ההחלטה היום.

מר י. מרגלית:

למיטב זכרוני, הוצע ג'בה במקום כפר עקב ולא נקבע שהיום תתקבל החלטה.

נקודה שניה - ההחלטה שצריכה להתקבל, שמשרד הבינוי, במסגרת התכנונים שלו - והקרקע מוקצית לו לצרכי תכנון וביצוע - יתכנן את האתר הזה ואם יהיה צורך להיאחז בשלב ראשון, בשלב ראשון תתוכנן שכונה המאפשרת קליטה של עד 250 יחידות דיור בבניה צמודת קרקע. התכנון הוא שלנו ואין שום מקום שיכנס גורם מיישב אחר לאותו אתר לבניה.

השר י. נאמן:

אני רוצה להציע את ההצעה הבאה. אנו מבקשים ממשרד הבינוי - רצוי עד מחר - לבדוק את ענין "אביר יעקב". הנוסח של עצם ההחלטה, הוא הנוסח שהתקבל פה על דעת כולם, שהיעוד הוא שכונה עירונית, כששלב הביניים הוא ישוב קהילתי פתוח.

אני בהחלט חושב, כפי שמקימים ישובי נח"ל והיאחזויות, כדי לפרוץ שטחים, שאח"כ ישבו בהם ישובים, שאינם ישובי נח"ל, אז לא בלתי אפשרי, שבמקום שתהיה שכונה עירונית, את העזרה הראשונה יתן מישהו אחר.

ההצעה שארצה שנצביע עליה היא ההצעה האומרת:

שכונה עירונית, שלב ביניים ישוב קהילתי. לגבי סיוע, אם החטיבה להתישבות מוכנה לביצוע, הסיוע יהיה שלה בשלב הביניים הזה, אלא אם משרד הבינוי יאמר, ששם זה עסק מהיר מאד ואין צורך בשלב ביניים. היות ויש קבוצה קיימת, שאפשר להכניס אותה לשטח, יכול להיות ענין למדינה להשלים את האחיזה של הקבוצה בשטח. זה יכול להיות נכון גם לגבי "אביר יעקב".

מר י. מרגלית:

אם נעמיד מחר לרשות "אביר יעקב" 50 יחידות

זמניות, הם ימלאו את כולם.

השר י. נאמן:

אז נקבל את התשובות.

אני עובר הלאה על הרשימה, שיו"ר החטיבה מנה

אותה. עומרים מערב - נדמה לי שאין בעיות.

מר נהרי:

בעומרים מערב יש מחצבה ויש בעיה, שצריך לפתור

אותה לפני קבלת החלטה.

גב' פ. אלבק:

זו מחצבה קטנה, על יד הכביש.

השר י. נאמן:

הישוב יקום שם. יכול להיות, שכפר גלעדי יצטרך

להתאים עצמו לתת איזו שותפות לישוב. יש פה ענין של תיאום לגבי תעסוקה עם נושא

המחצבה שבקרבת מקום. אני מניח, שהחטיבה להתישבות תבדוק עם כפר גלעדי את הענין.

מר מ. דרובלס:

אנו בעד הקמת הישוב, אך לאחר שנבדוק את ענין המחצבה. אם הכל יהיה מותאם, אז האישור קיים.

השר י. נאמן:

האישור מותנה בהסדרת ענין המחצבה, גם אקולוגית וגם תעסוקתית.

לגבי הר זנוח אין בעיות.

בניסנית טיפלו כבר פעמיים. אנו מאשרים אותה.

מר י. מרגלית:

היא מאושרת כהכשרה.

השר י. נאמן:

היא מאושרת כישוב קהילתי - החלטה מס' הת/19.

מר מ. דרובלס:

למען הסדר, אני מבקש לאשר זאת שוב.

השר י. נאמן:

אני משאיר למזכירות הממשלה להחליט אם יש צורך

בעוד החלטה.

אל"מ ד. סתו:

יש לי הערה טכנית - אם ה-נ.צ. הוא כמו שמסומן
במפות שחולקו, אז זה לא נכון.

מר מ. דרובלס:

נבדוק ונתאם.

השר י. נאמן:

ה-נ.צ. יבדק ע"י החטיבה להתישבות.

לגבי ביר מלגה, אני מבין שאין בעיות. אני
מבין, שמשרד הבטחון מטפל בזה.

מר ח. צבן:

יש הערה לגבי ה-נ.צ. נבדוק זאת ונתאם.

אל"מ ד. סתו:

אני מציע, גם לגבי ביר מלגה וגם לגבי מצפה
עזוז, לא לקבוע את ה-נ.צ. בדיוק, אלא לומר, שהמיקום המדויק יתואם עם מערכת
הבטחון.

מר מ. דרובלס:

נתאם את ה-נ.צ. ונודיע.

השר י. נאמן:

בזה גמרנו את הרשימה.

מר א. לישנסקי:

מה עם עירית?

השר י. נאמן:

אני בירכתי על עירית, שפותחת איזור. אז יש

החלטה.

הת/35. הועדה לפיתוח בקעת הירדן ואיכלוסה: דו"ח ביניים. הרחבת סעיף ב' בהחלטה מס' הת/14 של הועדה להתיישבות מיום כ"ז בשבט התשמ"ד (31.1.84).

השר י. נאמן:

אנו מבקשים מפרופ' פוהוריליס לתת לנו תמונה על

דו"ח הועדה שלו.

אני רוצה להעיר, שראש הממשלה הוא שמינה, בשעתו, את הועדה, כתיאום עם היו"ר הקודם, ז"ל, של ועדה זו. למעשה, ראש הממשלה גם עכשו מקיים מעקב אחר נושא זה, אך אנו צריכים לראות אם יש החלטות אופרטיביות, שאנו צריכים לטפל בהן.

פרופ' פוהוריליס:

אני מצטער מאד, שההתפתחויות בבקעת הירדן, במחצית השנה האחרונה וההתפתחויות בכלכלת ישראל באותה תקופה שינו אצלי את הדגשים. בעיקר גדל הפער בין מה שהועדה חושבת, שצריך לעשות בבקעת הירדן, לבין מה שאני חושב היום, שאפשר לעשות.

(המשך הדברים רשמה ל.ד.)

(עד כאן רשמה ז.ת. מכאן ל.ד.)

לדעתי, חובתי להציג את כל ההשלכות, הן של הפיתוח והן של אי פיתוח הבקעה, על כל המשמעות הכלכלית, החברתית והגיאוגרפית-פוליטית של הנושא.

בנושא שאנו עסקנו (חברי הועדה מופיעים בדו"ח

שהוגש וגם רשימת השרים שמינו את הועדה) היו 3 היבטים עיקריים:

היבט איסטרטגי, שהיה צריך לענות על השאלה - מה צריך לעשות בבקעת הירדן על-מנת להתגבר על הקפאון הדמוגרפי ולקדם את איכלוס הבקעה עד כמה שאפשר, עד לאופטימום מסוים, שיאפשר פיתוח של ההתיישבות.

היבט אופרטיבי - מה לעשות בבקעה ב-3 השנים הקרובות. זה היבט מאוד חשוב, בעיקר על רקע הקפאון וההרעה שחלה בישובי הבקעה במצבם הכלכלי, כתוצאה מהמשבר ביצוא. המבנה של המשק החקלאי בבקעה היה כזה, שלפחות בשלב זה של הפיתוח, כאשר המטעים עדיין לא נותנים פרי, עיקר ההכנסות היו צמודות ליצוא. ביצוא חל משבר, בגלל יחסי מסבס, שפגע בישובים בצורה חמורה ואנו לא מצאנו את עצמנו חופשיים מהתשובה מה לעשות ב-3 השנים הקרובות, כלומר, עד שנת 1985-6 (כזכור, התחלנו לעסוק בכך ב-1983).

עכשיו, בימים אלה או בשבועות אלה נוצר היבט חדש

- מה לעשות על מנת להציל את הקיים בבקעה? כי במחצית השנה האחרונה חלה הדרדרות נוספת, שקיבלה ביטוי בגידול עצום של החוב, גם של החוב של הישובים. (אפשר להכנס לפרטים מהו החלק שנוצר מסיבות אובייקטיביות ומהו החלק שהמתיישבים אשמים בו.) נוצר חוב של כ-55 מליון דולר וקיים חוב של העוזבים בהיקף של 4 מליון דולר.

כלומר, לא רק שהגענו לנקודת אפס מבחינת ההמראה בפיתוח, אלא אנו נמצאים במינוס ועל-מנת לאפשר את הפיתוח, אנו חייבים לחזור לנקודה, שבה נבסס מה שקיים ונציל מה שקיים.

כזכור, התקיימה אצל רה"מ בגין ישיבה בהשתתפות השר יובל נאמן, עם שרים כלכליים וראש המחלקה להתיישבות, שבה נדון הנושא. לאחר מכן, השרים מינו את הנציגים לוועדה. הועדה סיימה את עבודתה ביולי 1983. הדו"ח הוגש לראש הממשלה בגין. בעקבות התפטרותו, זמן קצר לאחר מכן, הנושא הועבר לטיפולו של ראש הממשלה שמיר. במקביל התקיימו 2 ישיבות של ועדת משנה לוועדת הכספים של הכנסת, שדנה בנושא זה. לפני כ-10 ימים היה דיון אצל ראש הממשלה וזה הדיון הנוסף.

אשר לנושא עצמו - אני רוצה לומר, אולי, שהמסקנה העיקרית של הועדה היא - ואני חושב שזו מסקנה מאוד עקרונית, שהחקלאות כשלעצמה לא מסוגלת לאכלס את הבקעה, לא בטווח בינוני ולא בטווח הארוך. הפיתוח של האזור הזה, שהוא חשוב מבחינה גיאוגרפית ואשר בו על שטח של 1,300 קמ"ר, נמצאת היום אוכלוסייה של 3,500 יהודים, מול 29,000 ערבים, צריך להיות פתוח משולב, ובו, במקביל לחקלאות, יתפתחו תעשייה, שירותים, תיירות. השילוב הזה כרוך בקשיים רבים, ובמעורבות מקסימאלית של הממשלה - ואת הנקודה הזו אני חייב להדגיש, כי המסקנה של הועדה היא, שללא מעורבות של הממשלה, לא יהיה פיתוח של בקעת הירדן. בקעת הירדן, בניגוד ליהודה ושומרון, לא יצרה דינמיקה עצמית של פיתוח, לא יצרה כח משיכה, כפי שיצרו יהודה ושומרון, לכן הפיתוח הזה יכול להיות, לפחות במשך שנים ארוכות, משולב, מכוון, במימון אקסוגני, במימון ממלכתי.

החקלאות תהווה חלק חשוב, אולי החשוב ביותר. כי הועדה הגיעה למסקנה, שהחקלאות, לאחר תקופה מסוימת של סיוע, תוכל לשאת את עצמה. יש סיכויים, שהיא תהיה חקלאות, שבשלבים מסוימים תישא את עצמה במושגים כלכליים, בעיקר כשיגבר המו"פ בבקעה - אתה עזרת קצת בקידום הנושא הזה. אני

מתכוון לכך, שזה אזור אקולוגי חדש. למרות שהוא 17 שנים במדינת-ישראל, זה אזור אקולוגי חדש, שלא נחקר עד הסוף, שהוא שונה מבית-שאן, למרות שהוא קרוב לו מאוד והוא שונה מהערכה, למרות שיש בו תכונות דומות.

הקוריוז, או הדבר המעניין בכל ההתפתחות של החקלאות בבקעה, שהיתה שם חקלאות. היתה שם חקלאות בתקופת בית שני, בתקופת אלכסנדר מוקדון. היו שם מטעים מאוד מפותחים של כננות, בושם, צמחים ליצירת צבע טיבעי, שהתבססו על מערכת השקייה מתוחכמת, שנהרסה כולה בתקופה הצלבנית והערבית.

כיוון שזה אזור שלא נחקר עד הסוף, חשיבותו של המו"פ היא קרדינאלית. כי יש סיכוי, שבנוסף לדברים שהחקלאות הישראלית הכירה, במשך 17 השנים, בצורה זו או אחרת, שישנם דברים שעדיין לא ברורים ויכולים לחייב אותנו לשנות בתוך החקלאות עצמה.

במשך התקופה שבקעת הירדן נמצאת בידי מדינת-ישראל, הוקמו שם 21 ישובים (בזמן שכתבו את הדו"ח היו עוד האחזיות). האוכלוסיה הכוללת היתה 3,500 נפש, בתוך זה, כ-1,000 במעלה אפרים. כלומר, האוכלוסיה החקלאית מנתה כ-2,500 נפש.

אנו הגענו למסקנה - ואיני רוצה להכנס עכשיו לפרוט חקלאי, אבל אם יהיה צורך, אסביר זאת - שבפיתוח אופטימאלי של החקלאות ב-3 השנים הקרובות, אפשר להגדיל את אוכלוסית הבקעה עד ל-6,500 נפש. כלומר, להוסיף כ-3,000 נפש בין 1983 עד 1985-6, על בסיס של חקלאות ומה שנגזר מחקלאות, בתחום הלא חקלאי פרופר - בפוסט-הרבסט, בתשתית ובפעילות הנגזרת מחקלאות. ראינו, בפרספקטיבה יותר רחוקה, לסוף המאה, כ-10,000 - 11,000 אלף נפש בחקלאות. כשעם אותו התנאי שדיברתי עליו לגבי תעשיה, תיירות ושיכון, של תמיכה אינטנסיבית ממשלתית, אפשר להגיע אולי לעוד 10,000 - 11,000 בתוך המאה. כלומר, ראינו כאפשרי, במאמץ פיתוח רציני ביותר, להגיע לכ-22,000 נפש בתוך המאה, בבקעה

הירדן.

הקידום בין 3,500 ל-6,500 פלוס יצירת תשתית לקידום נוסף, היה צריך לעלות 165 מליון דולר בחקלאות, בתשתית, שיכון, תיירות ותשתית כללית.

אנו הצענו גם כמה שינויים מבניים בתוך החקלאות. הגענו למסקנה, שיהיה טוב, אם החקלאות בבקעה לא תהיה הומוגנית מבחינת התלות ביצוא. רצוי, אם התנאים הממלכתיים יאפשרו זאת ויחסי הצע וביקוש יאפשרו זאת, לאפשר לישובי הבקעה פיתוח של ענפים, או גידולים שמיועדים לשוק המקומי, בגלל היציבות הגדולה ביותר של השוק הזה. חשבנו אז על רפת חלב, כגורם מיצב. וכן חשבנו על משהו, שהיום אני לא מציע - כשדנו בועדה חשבנו על הודים. לאור המצב היום, אני לא מציע זאת. רפת חלב, כגורם מיצב חקלאי, אני מציע גם היום.

יש לנו הצעה לשינויים ארגוניים, שינויים בשיטות המימון ושינויים חברתיים. אני רוצה להוסיף עוד משפט כללי - היו תקדימים בעולם, שמדינות לקחו על עצמן אתגרים מהסוג הזה. אני ניסיתי גם להעריך עד כמה האזור הזה הוא קשה והתייעצתי עם הקלימטולוגים של אוניברסיטת תל-אביב. לפי ההערכה שלהם, זהו אחד האזורים הקשים בעולם. לא קשים בעולם כמובן האבסולוטי, אבל מהקשים בעולם שבו חושבים על התישבות (יש אזורים יותר קשים, שאיש לא חושב על התישבות בהם).

השר י. נאמן:

אולי משום, שבכלל, בעולם, לא מיישבים באופן שיטתי אזורים, בצורה זו. אין מדינות שעושות שיבת ציון.

פרופ' פוהורילס:

נכון, אבל יש שני תקדימים של אתגרים מהסוג הזה

בארה"ב.

פרופ' ר. וייץ:

רוסיה ניסתה, במקומות לא פחות קשים. במזרח, מעבר לאורל. סין מנסה עכשיו גם כן, באזורים די קשים, כלפי טיבט. יש נסיונות.

פרופ' פוהורילס:

כשהוחלט בארה"ב לקדם את קולורדו, או את עמק טנסי, זה היה סוג של פיתוח ממלכתי, מכוון, מאוד אינטנסיבי ומרוכז. מכאן יש מסקנה גם מתודולוגית קצת. ביהודה ושומרון זה גם נעשה בצורה כזו. כאשר קיימים אתגרים מהסוג הזה, מאמץ מפורז, פרטי, לא יכול להרים את זה.

אם מגיעים למסקנה כזו, למעשה מגיעים למסקנה נגזרת, שהפיתוח הזה לא יכול להבחן בשיקולים של תשואה כלכלית, כי אז התשובה תמיד תהיה שלילית, לפחות לאורך זמן ארוך. פה השאלה היא יותר ממלכתית - האם קיימת אלטרנטיבה אחרת של אינטגרציה של בקעת-הירדן, במסגרת מדינת ישראל? האם אפשר להחזיק את האזור הזה בעזרת צבא, ובזה לפתור את הבעיה? או שיש להביא לאיכלוס מקסימאלי, עד כמה שניתן?

אני חייב לומר כאן, כי יושב פה ידידי ליברטובסקי, שהועדה לא היתה מקסימאליסטית ביעדים שהיא העמידה לעצמה, של 20 - 22 אלף תושבים בסוף המאה, כי הוא חושב, למשל, שהיינו צריכים ללכת להרבה יותר, עד לאיזון עם האוכלוסיה הערבית. לנו, מסיבות שונות, זה לא נראה אפשרי.

מה קורה עכשיו? כפי שאמרתי, אנו צריכים לחשוב היום על משהו אחר. ישנם פה ראשי המחלקה להתיישבות - הם גם שוקלים את הנקודה

הזאת - גם מתקציבי משרדי הממשלה וגם מתקציב החטיבה להתישבות נשאר מעט מאוד לפיתוח, לאור המצב בחצי השנה האחרונה. כלומר, אנו נמצאים היום במצב, שהשאלה הבסיסית בו היא - איך לפתור את בעיית הצלת המשקים האלה, ביטול החוב ויצירת נקודת המראה, שתהיה יותר נמוכה, שלא קיימת היום.

עוד משפט לעמדת האוצר, שנציגו היה חבר ועדה. עמדת האוצר לא היתה מסוייגת לגבי מהות העניין, אלא שהמימון של המשך הפיתוח חייב להעשות ע"י שינוי דרגת העדיפויות בתוך תקציבי המשרדים הממשלתיים השונים, תוך מתן עדיפות גבוהה לבקעת הירדן, ע"י הערכות אחרת. אני בהחלט מקבל את הגישה הזאת, שהיא חשובה, אם היא תהיה מקובלת, אם כי היא לא מספיקה לקידום הנושא במלוא ממדיו. אני בכוונה לא נכנסתי לפרטים, כי בטח יתפתח דיון.

מר י. ליברטובסקי:

כחבר ועדת ההיגוי, מצאתי נתון שמכתיב מראש מה רוצים ואני אקריא: בסיכום ישיבה בראשות ראש הממשלה ביום 29.11.82, הוחלט: להקים ועדה בין משרדית בראשות פרופסור פוהורילס אשר תכין תכנית אב לפיתוח בקעת הירדן ואיכלוסה.

אני יודע, שתמיד הבעיה היא כסף, לאוצר יש, אין, סדר הקדימויות. אינני רוצה לומר שזה לא מכתיב. אך, קודם כל, מכתיבה החלטת הממשלה כולה בראשות ראש הממשלה. היא החליטה על תכנית אב.

במשך כמה דקות, אגיד מהי תכנית האב שאני מציע. אני מצטרף לחלוטין לכך, שצריך להציל היום את הישובים, שהיום הם במצב ללא תקווה (הם לא מתפוררים, בפנים הם חזקים). אין ספק, שהצעת הוועדה בראשות פרופסור פוהורילס היא לחלוטין על דעתי, אבל זה לא מספיק.

אני רוצה להגיד מהם הנתונים שישנם ומה המסקנות:

ראשית, בקעת הירדן (וזה חשוב במציאות הישראלית

של היום) נמצאת תחת הקונצנזוס הלאומי. אין ויכוח על בקעת הירדן. זה נתון חשוב מאוד, מבחינה תקציבית ומאיזו בחינה שלא תהיה. על זה אין ויכוח.

שנית, בקעת הירדן זו חגורת הבטחון של הגבול

המזרחי של בקעת הירדן.

שלישית, בבקעת הירדן, לפי הדו"ח של הסוכנות, יש

היום 22.5 אלף ערבים למול 3,500 יהודים. המספרים האלה מדברים בעד עצמם.

אין ספק, שהמינימום שצריכה לכלול תכנית האב זה

שוויון בין המיעוטים לבין היהודים. אפשר להגיד, שצריך להגיע לכך עד סוף המאה,

או עוד 30 שנה, בהחלט. אבל כבר אמר מישו - אם תרצו אין זו אגדה. לכך לא צריך

את ליברטובסקי או מישו אחר. אני חושב, שזה צריך להעשות תוך עשר שנים. אין

אפשר להגיע ל-30 אלף יהודים שם - אני מוכן להביא תכנית, עם כל הפרטים. אם אני

לוקח את המספר המקסימאלי שנתנו אנשי המחלקה להתיישבות יחד עם המחלקה של פרופ'

פאהורליס, מדובר על 13 אלף יהודים בחקלאות, 7,000 בתיירות מרפא ו-10,000

בתעשייה. אני יודע, שמי שרוצה שתהיה בקעה יהודית ורוצה שוויון בין יהודים

ומיעוטים, צריך להכניס לשם גם תעשייה. אם רוצים שם תעשייה, צריך שלתעשיין יהיה

כדאי ואי אפשר לתת לו 5 ק"מ מכפר-סבא אותם תנאים כמו בבקעה, בתנאים כאלו של

חום, בגובה של עד 400-. בתנאים כאלה צריך לתת עדיפויות ועם-ישראל צריך לשאת

בזה, אם הוא רוצה בקעה יהודית. זו ההצעה שלי.

אני יודע, שהאוצר יגיד לי: "תגיד לי מאיפה

לקחת". אז אינני רוצה להגיד - "זה לא מעניין אותי". אבל אני חושב, שזו התשובה

להחלטת הממשלה בראשות ראש הממשלה על תכנית-אב. זו התשובה לתכנית-אב ואת זה צריך לבצע. ברצון רב, אני אעמוד בפני מי שלא יהיה ואתן את כל הפרטים לשם ביצוע הצעה זאת. מאיפה ואיך? יש מי שיחליט וצריך להחליט על כך.

השר י. נאמן:

לפני שאני פותח את הדיון, אני רוצה להוסיף כמה דברים. כדי שהדיון יהיה תכליתי, אני מציע שנתרכז בכמה דברים. אני עצמי ביקרתי לאחרונה והתרשמתי מהנבטל הנורא שנובע מעניין החוב. אלה בעיקר חובות עוזבים, שעוזבים ואחרים צריכים לשאת בחוב הזה. בענין זה, הייתי רוצה התייחסות של האוצר. אני רואה כאן צורך חיובי לעשות איזה שהוא מעשה, שיאפשר להתישבות שם לנשום. אני יודע, שכשהייתי נשיא האוניברסיטה, ירשתי אוניברסיטה, שהיו לה 100 מליון לירות חובות - שהיו אז הרבה מאוד כסף. ואז עזרו לאוניברסיטה באיזו שהיא קונסולידציה של חובות, כדי להסתכל קדימה. עושים זאת היום גם עם מדינות אמריקה הלטינית - ברזיל, ארגנטינה או מכסיקו, העומדות במצב של חובות עצומים. הגופים הבינלאומיים, במקרה זה, מכוונים את המאמץ כך, שאותן מדינות לא תשקענה. אנו חייבים לעשות זאת לגבי ההתישבות שם. לכן, בענין זה, הייתי רוצה לשמוע התייחסויות של הנוגעים בדבר או מי שיודע כיצד פותרים בעיות כאלו - אני מתכוון בעיקר לאוצר.

היות והוזכרו מספרי התושבים, ברור, שהמספרים היותר גדולים, גם בצד היהודי, קשורים גם בנושאי התיירות, תיירות המרפא וכו'. הועדה זאת, לפני כחודש - חדשים, קיבלה החלטה על עדיפות בתחום הזה. ביקשתי מאנשי משרד התיירות שיהיו גם היום כאן. קיבלנו אז החלטה על עדיפות לנושא מאותן הסיבות. כעבודת הכנה, קיימתי תאומים עם כל הגורמים, כולל המועצה האזורית של צפון ים-המלח - מגילות, אשר מסונפת לתמר, לגבי הפרוייקטים שישנם שם היום. היו בענין זה ויכוחים שונים, אבל הצלחנו להביא לידי איזו שהיא עבודה מתואמת ועמדה משותפת של כל הגורמים שם. אני אבקש מאברהם שבות למסור על התמונה המתואמת הזאת, כדי שתהיה תמונה כוללת. יתכן, שהתנופה הנוספת לגבי כמות

האוכלוסיה, מעבר למה שפרופסור פוהורילס הזכיר, שזה החלק החקלאי בעיקרו, יכולה לבוא רק מנושאים עירוניים, מתעשייה כמובן. כשתעשייה הבולטת שמתבקשת בשטח, היא התיירותית, אבל בוודאי שאפשר ללכת גם לדברים אחרים, בעיקר במעלה אפרים.

מר א. שבות:

אני אקריא את סיכום הדיון במהירות - השתכנו נציגי ההסתדרות הציונית, האחראי על הרכוש הנטוש, היזמים, נציגי הישובים.

הגב' פ. אלבק:

אילו יזמים? אלה שרכיבים איתם או אלה שמשתפים

פעולה?

מר א. שבות:

כולם. יחד עם ראש המועצה האזורית. בישיבה הזאת הומלץ לוועדה להתיישבות, בהמשך להחליטה שהוזכרה על-ידי השר, שיוסדר נושא הקצאת הקרקע בצורת הסכמי הרשאה לתכנון ופיתוח עם היזמים, חטיבת ההתיישבות, הישובים, חברת "לידו - יהודה", חברת "קליה אחזקות", חברת "אפריקה - ישראל".

מפעלי הנופש של ישובי האזור יתרכזו בנופש עממי, בעוד שהיזמים הפרטיים יתרכזו בנופש ברמה גבוהה - מלונאות. (למעלה מ-3 כוכבים).

היזמים יתחייבו בהסכמים לפתח את החוף עם מתקנים לשהות יום, בשלב ראשון, ומתקני איחסון - בשלב שני, להעסיק ולשתף במתקני הנופש, על כל שלביהם, את תושבי האזור בלבד - ישובי מועצה אזורית מגילות, בקעת-הירדן, מטה בנימין, ומועצה מקומית מעלה-אדומים.

השר י. נאמן:

זה היה אחרי הרבה תאום והרבה ויכוחים בין

היזמים, הישובים וכו'.

מר מ. דרובלס:

אני מבין, שזו לא החלטה של הוועדה, כי יש לי

הסתייגות.

מר א. שבות:

יש עוד סעיף אחד - סוכס גם, שתוך שבועיים,

(כלומר בשבוע הבא) נקיים פגישה משותפת של היזמים עם המועצה האזורית וכו' ושם

נסכם בדיוק את ההסדרים כיניהם לגבי הפיתוח וההפעלה בשיתוף של הפרוייקטים.

השר י. נאמן:

צריך להוסיף עוד דבר אחד - וזה פרוייקט קצת

שונה מהרגיל - סף המדבר, ליד ורד יריחו.

מר מ. דרובלס:

ראשית, אתייחס למסמך שהובא עכשיו. אני הייתי

מציע, שהוועדה תקבל החלטה עקרונית, שכל אמצעי היצור הנמצאים בבקעת הירדן, קרי,

ממחולה שבצפון ועד למצפה-שלם שבדרום, הם, קודם כל, עבור מתיישבי האזור.

אנו דנים פה בדו"ח של פרופסור פוהורילס ושמענו

שלמתיישבים אין שם קיום בכבוד. לפיכך, גם אנו ישבנו עם היזמים ועל דעת החטיבה

להתישבות, הגענו למסקנה, שהיה והיוזמה הפרטית תרצה לפתח ותעסוק במלונאות של 4

ו-5 כוכבים, אנו מוכנים לקדם את הדבר ככרכה. לפי הסיכום שהובא אלינו היום,

היות ויש שם חברה בשם "מטאורה", שנכנסה לעבוד בשטח, ללא אישור (עד כמה שידוע

לי מהגורמים המוסמכים)....

מר א. בראון:

זה לא נכון.

מר מ. דרובלס:

עד כמה שנאמר לי, החברה הזו, "מטאורה", קבעה עובדות בשטח, ללא אישור הגורמים המוסמכים. אנו חושבים, שמכל פיתוח תיירות בצפון ים-המלח צריכים להתקיים, קודם כל, מתיישבי הסביבה. והיה, ואפשר יהיה לשלב שם יוזמה פרטית, נקדם זאת בכרכה, בתנאי שהיוזמה הפרטית תעסוק במלונאות של 4 ו-5 כוכבים, שמתיישבי האזור לא יוכלו לעסוק בכך, מסיבות שונות. בדרגה של עד 3 כוכבים, אנו עומדים על כך, שכל אמצעי היצור יהיו עבור מתיישבי הסביבה. אם אנו לא נבטיח את אותם אמצעי הייצור התיירותיים עבור אנשים, שמדינת-ישראל וממשלת ישראל מחליטה שהם צריכים לשבת שם, הרי נצטרך להעביר לשם סובסידיות בצורה אחרת והאנשים האלה לא יוכלו לפרנס את עצמם בכבוד. חובתנו היא, קודם כל, להבטיח את אמצעי היצור האלה עבור אותם המתיישבים.

לפי המסמך הזה, שמעתי מהיזמים הפרטיים, שבשלב ראשון הם רוצים להפעיל שם חניון יום. והיה והם יפעילו שם חניון יום - כיוון שיש להם יותר כסף, הם יותר זריזים - הם יקדימו כל יוזמה של הישובים החלשים שנמצאים, שכל מה שיש להם אלו גרעונות וחובות, והתחרות לא תהיה שווה בין יזם שבא מבחוץ ויש לו משאבים ויקבע את העובדות. מחר לא נוכל להחזיר אחורה את העובדות.

לכן, אדוני היו"ר - יתכן וכאן לא נוכל לסכם זאת - אני מבקש לרשום את הודעת החטיבה להתישבות. החטיבה להתישבות מציעה לוועדה החשובה זאת, שכל אמצעי היצור, כולל התיירותיים, הנמצאים באזור זה, יהיו, קודם כל, עבור המתיישבים. אני מדבר על תיירות עד 3 כוכבים. על תיירות מעבר ל-3 כוכבים אין הדבר הזה חל.

השר י. נאמן:

אני רק רוצה להעיר, שבמסמך שהוקרא כתוב:
 "להעסיק ולשתף במתקני הנופש, על כל שלביהם, את תושבי האזור בלבד (זה יותר חריף
 ממה שהצעת) מהישובים של המועצה אזורית מגילות, בקעת-הירדן, מטה בנימין ומעלה
 אדומים.

מר מ. דרובלס:

אבל, אדוני היו"ר - ידוע לי, שאותה חברה,
 שנקראית "מטאורה", שהתחילה לקבוע עובדות בשטח, אינה פועלת לפי אישורים של
 גורמים מוסמכים. בכוונת החברה הזו להקים בשטח זה, בשלב זה, לא מלונאות של 4
 כוכבים, אלא מלונאות או נופש עממי. אני מציע, שהועדה הזו תחליט במפורש, שכל
 נופש עד 3 כוכבים הוא עבור מתיישבי הסביבה. זו ההחלטה המתבקשת. למעט הגורמים
 המקומיים, לא יכנסו גורמים אחרים. זה לא חל על "לידו" כי עם חברת "לידו" חתמו
 חוזה כדת וכדין ואיני יכול למנוע זאת. לעומת זאת "מטאורה" וחברת "ישראל -
 אפריקה", עד עכשיו לא היו בשטח ואני מבקש לשריין את אמצעי היצור עבור
 המתיישבים. אני מבקש, מכל הגורמים בשטח, שלא יוציאו אישורים שאינם מוסמכים
 ולא יטעו אותם. לפי דעתי, גורמים מסויימים מטעים גורמים אחרים. נקבעו שט
 עובדות ללא כל אישור וזכות לכך.

השר י. נאמן:

אני רוצה להודיע, כדי שלא יהיו ספקות, שהחטיבה
 להתישבות, בישיבה אצלי, היתה מיוצגת ע"י אדם ששמו אריה מאיר (פיפקה) והעסק
 היה מתואם איתו. אני לחצתי על "מטאורה", בנוכחות כולט, שתכנס לאותה מסגרת.
 אני רוצה להודיע ליו"ר החטיבה להתישבות, שאולי יש לו מקורות כספיים, שאיני
 יודע עליהם, אבל מדינת-ישראל היא עניה, אין לה מאיפה להשקיע כסף בפיתוח האזור,
 לכן אנו מברכים על יזמים פרטיים שרוצים לבוא לאזור. אנו רק קושרים להם את
 הידיים ואומרים - "אתם תשקיעו בתנאי שהחברה פה יוכלו להתקיים מזה".

מר מ. דרובלס:

אדוני היו"ר, הודעתי היא הודעת החטיבה. החטיבה תפעל, בהמשך, בכיוון זה. מר אריה מאיר שהיה בועדה מייצג, בהחלט, את החטיבה להתישבות. נעשה הסכם בין היזמים הפרטיים לבין החטיבה להתישבות, שהם יעסקו במלונאות של 4 ו-5 כוכבים. אבקש שההסכם הזה יהיה לו תוקף ויעמוד במבחן. כשכל גורם שהוא לא יתן אישורים שאינו מוסמך לתת לגורמים ולקבוע עובדות אחרות בשטח.

חברת מטאורה קיבלה אישורים ע"י גורמים שאינם מוסמכים וקבעה עובדות בשטח. הדבר הזה נוגד את האינטרסים של הגורמים ההתישבותיים והמתיישבים שיושבים שם באופן קבוע.

באשר לדו"ח של פרופטור פוהורילס. הדו"ח שהוצע ע"י ועדת פוהורילס מקובל עלינו באופן מלא. אני רוצה רק להעיר מספר הערות:

ראשית, חוב מתיישבי בקעת הירדן החקלאיים, היום, עובר כבר את ה-80 מליון דולר. בשקלים הוא בערך 1.4 - 1.3 מיליארד שקל. החוב הזה נושא ריבית חדשים של בין 18% ל-20%. 18% - 20% זו ריבית אפקטיבית שמתקרבת ל-600%. מובן מאליו, שחוב כזה הוא כבר גורם המביא את המצב לחוסר מוטיבציה להמשיך לשבת ולהשתייך למסגרת כל שהיא. את ריבית, שלא לדבר על הקרן, אין כל אפשרות למתיישבים, מכל אמצעי היצור, כולל התיירות וגם מכרות זהב או נפט, אם נגלה, לכסות.

כדי שלועדה יהיה מושג, כל התקציב של החטיבה להתישבות, כעזרת האוצר, לשנה זו, לפיתוח והקמת הישובים הוא 1 מיליארד שקל. כל התקציב שהחטיבה להתישבות משקיעה בבקעה בקיום, תפקוד, כולל גאון הירדן, הוא בקושי שני-שליש מכלל החוב, בלי הריבית, שמיום ליום, מוסיפה לו כמה מליונים טובים. כשזה מתחלק, יחסית, על קבוצה קטנה מאוד של מתיישבים, כך שכל מתיישב

בבקעת הירדן הוא מליונר בחובות. זה יכול לגרום לכך, שהחקלאי שמיצר, לא ישלח את תוצרתו באמצעות האגודה, כי אם הוא ישלח באמצעות האגודה, הוא בין כך לא יקבל שום דבר. מכל תוצרת שתכרח במסגרת לא מאורגנת, יהיה לו עוד משהו.

לכן הערנו את ההערות שיכולנו להעיר, כי פרופסור פוהורילס מתייחס לביסוס הישובים וקיומם לפי תכנית אב. זה חשוב מאוד, אבל בינתיים צריך לראות איך אפשר לראות היום. כי מחר יהיה טוב, אם כל זה יתקבל ויאושר.

מר א. בראון:

הרי יש לך הרבה כסף להשקיע בצפון ים-המלח.

מר מ. דרובלס:

יש לי כסף כדי שצפון ים-המלח יתקיים בכבוד, מדברים שאני מקווה, שלא יהיה צורך לסבסד אותם.

מר א. בראון:

אז מה זה מפריע לך, שמשקיעים יהודיים, פרטיים, עם כסף מחו"ל, מוכנים להשקיע כדי ליצר מקורות פרנסה למתיישבים.

מר מ. דרובלס:

מר בראון הנכבד, על כולנו חלים חוקי

מדינת-ישראל.

פרופ' ר. וייץ:

כי הם מעסיקים שם ערבים ולא יהודים.

מר א. בראון:

זו השמצה.

פרופ' ר. וייץ:

זו לא השמצה. לדאבוננו אלו עובדות מצערות.

מר א. בראון:

מצד אחד, משלמים כמה מאות מליונים של ריבית בחודש, ומהצד השני, לא רוצים להשקיע כסף אחר.

מר מ. דרובלס:

אדוני היו"ר - אני נציג ציבור. אני עומד בפני ביקורת. אני אמסור דין וחשבון. והיה ואיני ממלא את תפקידי כפי שצריך להיות, הציבור יוציא את המסקנות. ישפטו אותי בהתאם למעשי. לכן אני אחראי למעשי ואני חושב שזו הדרך, כנציג ציבור ואני פועל, כנציג ציבור.

כדי לנסות להקטין את המשא הזה ולאפשר את החיים שם, החטיבה הגיעה למסקנה, שאני חייב לציין, שקיבלנו אותה בכאב לב, לפחות אני אישית, - לסגור לחלוטין, בשנת התקציב 5-1984 את הקליטה בבקעת הירדן. לעצור לחלוטין את הפיתוח. להבטיח את קיום המתיישבים שישנם היום בבקעה ואת כל יתרת התקציב שישנו לבקעת הירדן, להפנות לכיוון הקטנת החוב, או לסובסידיה ע"י הסדר שיעשה עם הבנקים, לזמן ארוך, כך שנסבסד בצורה מסויימת את הריבית. זאת כדי לתת מוטיבציה למתיישבים, כדי שנוכל להמשיך לצמוח. לאחר שנצליח לעצור את הסחף, בשנה הבאה, לחזור ולחדש את הקליטה והפיתוח.

הצעה זו נוגדת לחלוטין לתכנית האב שהציג פרופסור פוהורילס, כי היא מדברת על תוספת אוכלוסיה לבקעה. כאשר מדברים על תוספת אוכלוסיה לבקעה, חייבים לתת אמצעי יצור, כי האנשים לא יכולים לשבת בבקעה

ולנסוע לירושלים, או לתל-אביב כדי להתפרנס. לפי הצעה זו, נקלוט מתיישבים שיבואו ויחתמו שיש להם אמצעי יצור והם לא זקוקים לאמצעי יצור מקומיים.

אם נפעל בצורה רצחנית כזו, נוכל, במקרה הטוב, להוציא כ-350 - 400 מליון שקל מהתקציב ולהפנות אותו לחובות, כי היתר מכור מראש ואנו חייבים לתת אותו לאחזקת מטעים, שאי אפשר ליבש אותם, כי השקענו בהם יותר מדי, למפעלי מים, לגאון הירדן, אשר נמצא במלוא השונוג וחייבים להמשיך אותו, גם מבחינה מדינית וגם מסיבות אחרות. אחזקת הישובים, סולר, והתחייבויות קודמות שאנו כאנשים ישרים מצווים לקיים אותם.

350 - 400 מליון שקל, שנוכל להקדיש לכך, בדרך הרגילה, לא יפתרו לנו את הבעיה. לכן, אני יודע, שנציגי הבקעה נפגשו לא מזמן עם ראש הממשלה. יושב פה היועץ הכלכלי של ראש הממשלה. אני יודע שיש טיפול ע"י הממשלה, ואני מקווה, שבמאמצים משותפים, אפשר יהיה לעצור את הסחף המסוכן שישנו ונוכל לתת תשובות ותקוות לאותם מתיישבים, שנענו לצו השעה ולקריאות של ממשלות ישראל והלכו לגור באזור חשוב זה למדינת-ישראל. זה בקשר למצב החוב והמשך הפיתוח.

בקשר לאמצעי היצור וקיומם, היות, ותודה לאל, על הבקעה, פרופסור וייץ אינו חולק עלי - ואני מקווה שיבוא היום וגם לאזורים אחרים הוא יסכים, כי הוא הרי פטריוט טוב - אני מציע שעל החלק השני פרופסור וייץ ישלים.

(מכאן רשמה ז.ת.)

(עד כאן רשמה ל.ד. - מכאן ז.ת.)

פרופ' ר. וייץ:

אני לא צריך לחזור שוב על דברים שאמרתי כאן מספר פעמים. הויכוח אינו על זכויות העם על הארץ כולה - על כך אין ויכוח. הויכוח הוא מה צריך לעשות, על מנת להבטיח את מלוא קיום החזון הציוני של הקמת מדינה יהודית.

לגבי בקעת הירדן אין ויכוח. אין כל ספק, שביצור ויצוב החיץ הוא בעל חשיבות בטחונית ממדרגה ראשונה, הייתי אומר, כמעט גורלית.

לדו"ח של ועדת פוהוריליס, שעשתה עבודה יסודית ויפה - וכולנו מסכימים לה - הייתי רוצה להוסיף 2-3 הערות.

קודם כל, אני לא הייתי מעמיד כל כך את קנה המידה להצלחה על הבעיה האוכלוסיתית, כמו על החוסן הפנימי של האיזור ויצירת תנאים מקומיים למומנטום של צמיחה כלכלית מבפנים - שזה העיקר. כלומר, שאפשר יהיה להגיע מעבר לסף ושהאיזור יהיה איזור חי, הנושא את עצמו.

אני טוען לגבי החקלאות, שבנוסף לבעיות שמנה כאן פוהוריליס, יש בעיה אחת נוספת חשובה ממדרגה ראשונה, אולי קובעת ברצון להשיג את התנאים שקבעתי בפתח דברי, שלא עברה עדיין את הסף הדרוש לגודל, כדי שתוכל להקים ולפתח ענפים בעיקר ליצוא, העומדים ברשות עצמם ומקיימים קשר ישיר עם השווקים. זו הבעיה. כי הישובים הם קטנים מדי, מספר היצרנים דה-פקטו קטן מדי ולא ניצלנו, עד היום הזה, את כל האמצעים הבסיסיים - קרקע ומים - העומדים לרשותנו.

לדוגמא, עבודות הפיתוח בגאון הירדן מתנהלות, לדעתי, בעצלתיים. אין כל ספק, שזה מקום פורה, שאפשר להוסיף לו, אם לא ע"י התישבות ישירה, ע"י פיתוח אמצעי השקיה וגידולים איזוריים. את זאת אפשר לעשות

מהר מאד ולקבל תמורה מהירה מאד. את זאת לא עשינו עד היום הזה בקנה המידה הדרוש.

לדאבון כולנו, קצב הפיתוח של העיר מעלה אפרים אף הוא מפגר מתחת לסף הדרוש להקים שם עיר הנושאת את עצמה, מבחינת שרותים, ומשרתת את האיזור. זה דבר, שהדעת אינה סובלת אותו.

לא אוסיף על מה שאמר עמיתי, מתי, כי בענין זה אנו בדעה אחת, גם נתנו יד כדי לשנות, באופן די יסודי, את המבנה הארגוני המטפל באיזור הזה ואנו חושבים, ששאר המשרדים מתחילים לשתף אתנו פעולה בנדון.

אני מצטער מאד לומר, שההתישבות הכפרית והעירונית בבקעת הירדן, שעליה אין ויכוח, פיגרה אחרי האפשרויות האוביקטיביות, שהאיזור הזה העמיד לרשותנו. כתוצאה מפיגור זה, כתוצאה מזה שלא השגנו את הסף, כתוצאה מהיוקר הנוראי של השרותים, כתוצאה מהמרחק ממקורות פרנסה, בשוני מאיזורים הקרובים לשפלת החוף, נוצר הרקע למצב האומלל, שאנו עומדים בפניו. אני טענתי זאת מספר שנים - ואני טוען זאת עכשו שבעתיים...

השר י. נאמן:

לא בצדק אז ולא בצדק גם עכשו.

מר ר. ויץ:

אני מקוה, שגם אתה וגם אני נזכה לראות מי צדק. אני סבור, שיעוד המשאבים, כפי שהם ניתנו לכל פיתוח איזורי הארץ, היה יעוד לא נכון, לא קולע והזניח את האיזור הבטחוני החשוב ביותר במדינת ישראל, מרמת הגולן, בקעת הירדן והערכה. בכך יש לחפש ולמצוא את הדבר.

לאחר שראש הממשלה מינה את הועדה, אני מקוה, שיהיה ביטוי אמת למסקנות הועדה והאוצר לא יאמר: הנה יש מסקנות ועל כן, מאותם המעות הקטנות העומדות לרשות החטיבה להתישבות לפיתוח, נצטרך לגזור מקום להשתטח בו הרבה יותר גדול מכפי שאנו יכולים. אני חושב, שלנושא זה צריך להקדיש אמצעים כספיים מיוחדים. זו היתה מטרת הועדה ולכן אנו שואפים.

לבסוף, הערת שוליים לענין התיירות. אני מתפלא עליך, אורי. בכל זאת, סביב ים המלח, בבעיית התיירות הושקעה מחשבה כוללת ויועדו איזורים, שמתאימים להקמת מלונות. הכיצד קורה הדבר, שמתחילים לפצל? היות ולישובים לא היו מספיק אמצעים כדי לפתח...

מר א. בראון:

אין להם גם היום. למה לא להשקיע מבחוח?

מר מ. דרובלס:

הלואי וזה היה כמו שאתה אומר.

מר ר. ויץ:

אני מדבר לשולחן זה. אני רק מעיר על דבריך.

יש מקום, שאלה שבאו והתחילו על דעת עצמם לפתח, לא לעכב בעדם. וכי בדרום ים המלח לא חסר מאמץ פיתוחי? מדוע צריך לקחת את "כבשת הרש" מפני שהוא רש ולאפשר להקים במקום, שהעבודה המצויה היא ערבית והתוצאה המעשית היא, שאנחנו מיישבים ערבים במקום יהודים. הועדה עשתה את שלה ואנו באים לדרוש את האמצעים לאפשר לישובים הנמצאים בדרום הבקעה לפתח את האיזור הזה. יש להם הידע לא פחות מאחרים.

מר י. נדיבי:

אחד הדברים, שלפעמים אני מצטער עליהם הוא, שבין מתי ורענן - שיש להם שתי תפיסות מנוגדות - אין מחלוקת לגבי הבקעה. כי אני חושב, שאנו יותר מדי שאננים. לגבי יהודה ושומרון, יש איזה שהוא פחד, שאם לא נתפוס היום, העסק יהיה אבוד לנו. לגבי בקעת הירדן, להוציא את נושא גאון הירדן, ששם ראינו שהיה פחד, שאדמות אלה לא יהיו שייכות לנו ואז השקיעו בהיקפים בהחלט גדולים ועשו שם עבודה התישבותית נהדרת, ביתר הדברים יש נסיגה גדולה ביותר והדו"ח מדבר בעד עצמו.

אני חושב, שועדת השרים, או כל מי שמחליט היום החלטות הנוגעות או ליישובים חדשים, או להשקעות ביישובים קיימים, צריך לתת עדיפות לבקעת הירדן על פני כל דבר אחר.

בשיחה עם מתי, אמרתי לו, שאם צריך היום להשקיע ביישוב קיים, שהישוב הזה לא ישבר, ע"ח הקמת ישוב בבקעה, אני מעדיף היום שישקיעו ביישוב קיים, כדי שאנשים לא יברחו ולא יקימו עוד היאחזות. לדוגמא, פלס. יש שם בסיס צבאי וחקלאות לא תהיה שם.

אגב, בעית החוב היא, במקרים מסוימים, לא בעיה של כסף, כי כשישוב חייב מאות מיליוני שקלים, זה בכלל לא מטריד אותו. עוד אנשים, בעוד שנה-שנתיים, פשוט ילכו, מישהו ישלם להם את החוב וישארו שם 20-30 משפחות, שיצטרכו לשלם את כל החוב ולהתחיל להתפתח והגלגל הזה ימשיך להדרדר למטה.

אני רוצה לעמוד על 3 קטעים, שאני חושב, שאותם חייבים להמשיך לפתח. ראשית, גאון הירדן. כולט יודעים את החשיבות הבטחונית שלו, בעיקר כשרואים מה נעשה בצד השני. גאון הירדן חשוב לא רק לבקעת הירדן,

אלא לעם ישראל וזה צריך להיות ע"ח הגליל, הנגב, יו"ש והערבה, כדי שרקע זו תשאר כידינו.

נושא שני הוא המו"פ החקלאי. אני חושב, שכל מי שרלוונטי לנושא, במשרדי הממשלה, צריך לדאוג שלא יקוצץ בתחום זה. אני יודע, שזה כבר מתחיל להיעשות, ע"י נציגי המשרד, שפרופ' פוהוריליס מייצג. אסור לקצץ בזה, כי אם את המו"פ הזה היו מקימים לפני 10 שנים, יכול להיות, שאני לא הייתי נמצא פה היום.

בנושאי פיתוח, אני חושב שהנושא של בעלי חיים - הרפת ואולי צאן - הוא רלוונטי. אגב, אני חושב שלצאן יהיה בבקעה יותר לאכול מאשר בניצנה, כי בד"כ העדרים מהדרום מגיעים אלינו.

נושא נוסף, שאינו קשור לפיתוח, אלא קשור לאי-פיתוח - הוא מה שקורה בחקלאות הערבית. הם משתלטים על שטחים, שאינני יודע אם הם שייכים להם או לא. הם פשוט מקימים ישובים. הם מעבדים שטחים וצריך להיות מעקב, אם שטחים אלה אמנם שייכים להם. זה חייב להיות עם מכסות, כמו לכל אחד במדינת ישראל. לא יתכן, שהם יהיו בלי מכסות. צריך לאכוף עליהם את החוק.

ישנו נושא אחד, שאני חושב שהוא רלוונטי וחייבים להמשיך בו, לא רק בגלל סמליות - לא יתכן שלא תימשך קליטת משפחות בבקעת הירדן. היום המצב הוא, שנתקבלו משפחות, עברו את כל התהליכים, אמצעי היצור שלהם בחלקם נמצאים וכבר לא צריך לעשות השקעה, כי זה של אותם מתיישבים שעזבו. כשאני מדבר על קליטה, אני מדבר על קנה מידה של כ-100 משפחות בישובים הקיימים, שגם התשתית נמצאת וקליטת משפחות אלה תביא להוזלת ההוצאות הכלליות של אותם ישובים. לא יתכן, שהחטיבה להתישבות תחליט, שבבקעת הירדן עוצרים את הקליטה. זה אבסורד גדול מדי, גם כשצריך את הכספים האלה להוציא למטרות, שהיום הן מכאיבות לנו הרבה יותר. אז צריך למצוא כספים אחרים.

מר י. גלעד:

לצערי, הנושא של הפיתוח העירוני במעלה אפרים לא קיבל כל כך את הפרופורציה המתאימה. אך אני רוצה לצאת מנקודת המוצא של המשפט, שאמר פרופ' פוהוריליס, שהאפשרות המעשית להגברת האכלוס היהודי בבקעת הירדן בשנים הקרובות, אינה יכולה להתבסס על חקלאות בלבד.

במעלה אפרים ניתן לאכלס בקצב מהיר יותר ובעלות נמוכה יותר לעם ישראל. זה צד אחד. הצד השני, אני חושב, שמעלה אפרים, כישוב עירוני העומד על רגליו, הוא גם איזה שהוא מפתח לשינוי באטמוספירה חברתית בבקעה, מבחינת איכות החיים של כלל תושבי הבקעה.

באופן מעשי, הועדה קבעה יעד די מינימליסטי - ולהערכתי ריאלי - של תוספת 100 יחידות דיור לשנה במעלה אפרים. דהיינו, עד שנת 1986, להגיע ל-600 משפחות. יעד זה אינו בשמיים, הוא ניתן והוא מותנה, בעצם, בשלושה גורמים, שגם הם ניתנים.

השר י. נאמן:

כסף, כסף וכסף.

מר י. גלעד:

לא. אני רוצה לומר לוועדה הנכבדה - אנחנו נתמודד בהצלחה עם עפולה, עם מעלות, עם קצרין ועם כל אותם איזורי הפיתוח, המסווגים באופן טבעי כ-א' פלוס. אנו לא צריכים שום עזרה נוספת. אני מוכן להתמודד עם תנאים שווים. אני אתמודד בהצלחה עם עפולה וגם עם ערד - ואני לוקח זאת על עצמי, עם הגרעין האנושי הקיים. יש לי קשיים אחרים, שמיד אפרט אותם.

באופן מעשי, במה הדברים אמורים? ראשית, בתחום הבינוי. בתחום זה יש חצי התפתחות חיובית בשנה האחרונה. לאחר הרבה ריצות משותפות של ישראל נדיבי ושלי אחרי משרד הבינוי, משרד הבינוי נערך, ראשית, לבינוי של 50 יחידות דיור השנה ושנית, משרד הבינוי יישם, בפועל, סיווג פנימי בתוך המרחב של יהודה ושומרון. ז"א, היום בתחום השיכון, יש הבדל, הן בתשתית והן בסיוע לפרט, בין מה שמקבל התושב באלקנה, לבין מה שהוא מקבל באריאל, לבין מה שהוא מקבל במעלה אפרים. את התהליך הזה צריך להעמיק, לא ע"ח אריאל, אך אני מאמין, שעל אותו בסיס, שבו ניתן להביא לאריאל או למעלה אדומים מאות משפחות, ניתן להביא 100 משפחות בשנה למעלה אפרים. יש למעלה אפרים את הפוטנציאל שלה: עוזבי מושבים, עוזבי קיבוצים, אוכלוסיה שיכולה ורוצה להגיע למעלה אפרים.

השר י. נאמן:

אולי תחזור, למען פרופ' ויץ, על הקטע לגבי הדרוג בין אלקנה, אריאל ומעלה אפרים.

מר י. גלעד:

אמרתי, שהועדה קבעה יעד מינימליסטי של תוספת 100 יחידות בשנה למעלה אפרים ואני חושב, שיעד זה ניתן להשגה, אלא שהוא מותנה בשלושה גורמים.

מר ר. ויץ:

אני לא הסכמתי ליעד זה. אני חושב, שהוא לא יביא את הסף העירוני הדרוש.

מר י. גלעד:

ציינתי, שמשרד הבינוי, הלכה למעשה, כבר יצר דרוג פנימי בתוך המרחב של יהודה ושומרון, בין אלקנה, אריאל ומעלה אפרים. יש גם

בעיה של מוסדות ציבור. כאן אני צריך לציין, שמשרד הבינוי, לאחרונה, השקיע בפיתוח מוסדות ציבור במעלה אפרים. צריך להשלים זאת: (א) בחידוד יתר של מרכיב הסיוע; (ב) יש בכל זאת פער רציני בין מה שמשרד הבינוי מבצע בשטח לבין החלטות הועדה. הועדה דיברה על 100 יחידות דיור ואילו משרד הבינוי נערך ל-50 יחידות דיור. זה כתחום הבינוי והשיכון.

התחום היותר פרובלמטי הוא תחום הפיתוח הכלכלי - ואני רוצה להדגיש, הוא לא יעצור את מעלה אפרים ב-100 היחידות הקרובות, או מעבר לזה. כעצם, תחום זה מתבסס על 3 מרכיבים: במרחב יהודה ושומרון מועסקים מאות יהודים בכסף של מדינת ישראל - וזה פוטנציאל ראשוני. בנפת שכס מועסקים 80 שוטרים יהודים. במרחב של הבקעה יש מאות משרות של אנשי צבא קבע קבועים. יש עובדי מכס, שמוסעים ע"ח עם ישראל, מירושלים לגשרים.

מר ר. ויץ:

הוא מצביע על פוטנציאל תעסוקתי.

מר י. גלעד:

היעד הזה קיים. צריך להציע לאוכלוסיה את התנאים הטובים והיא תגיע, כפי שהיא מגיעה היום. לדוגמא, חלק משרת אנשי הקבע הקבועים בבקעה, אנשי סדנאות, אנשי תחזוקה וכו', מתגוררים במעלה אפרים.

תחום שני, שגם הוא זמין, אלה כל השרותים סביב

החקלאות.

הדבר השלישי, שהוא בעל החשיבות העיקרית לעתיד, זה פיתוח תעשייתי במעלה אפרים. גם כאן, אינני רוצה לדבר בגדולות. משרד התעשייה שיש לו נציג, המלווה אותנו בליווי צמוד, השקיע רבות בהקמת תשתית. במעלה אפרים יש תשתית של 10,000 מטרים מבני תעשייה, עם חשמל, מים וטלפונים.

יש לנו בעיה בתחום התוכן התעשייתי. אינני רוצה להשמע כאומר משהו כנגד איזור התישבותי אחר, אך כל זמן שתנאי הסיוע יהיו מקבילים בברקן ובמעלה אפרים, התעשייה לא תגיע למעלה אפרים, או שתגיע תעשייה ברמה יותר נמוכה, שלא מבטיחה תעסוקה יהודית.

יש הכרח - ואני לא מדבר על דברים גדולים - או בהקמה של איזו שהיא שלוחה בטחונות, או ביצירת תמרוץ על בסיס ספציפי, כדי להביא היום למעלה אפרים 2-3 מפעלים. על בסיס ספציפי, בין אם ע"י ערכות מדינה, בין אם ע"י תמיכה ספציפית, צריך וניתן היום להביא 2-3 מפעלים במעלה אפרים, שיבטיחו תעסוקה יהודית. את כל זה אני אומר בלי להכנס לכל המערכת של הויכוח העקרוני של סיווג איזורי פיתוח.

תחום שלישי הוא מערכת הכבישים. הקשר של מעלה אפרים עם הבקעה היום לוקה בחסר בגלל בעית הכביש. הכביש יוצר נתק וצריך, לפחות, להתחיל ולקדם את ענין הכביש וזה יכול להתאים לשתי השקפות: מצד אחד, נקרא לו חוצה-שומרון מזרח ומצד שני, נקרא לו קשר בין ישובי הבקעה למעלה אפרים.

אלה שלושת המרכיבים של דברים, שניתנים מידית ואני אומר שוב, היעד של הבאת 100 משפחות בשנה למעלה אפרים ניתן. אנו רק צריכים שיתנו לנו את האפשרות לעשות זאת.

מר ע. וייס:

אני נציג אגף התקציבים באוצר.

השר י. נאמן:

לפני שתתחיל לדבר, הייתי רוצה להציע, שנחליט להודות לפרופ' פוהוריליס ולחברי הועדה על המאמץ שנעשה ולאמץ את המסקנות. נעשה תמצית של המסקנות שישנן בדו"ח ונצרף להן את אותם הדברים שבידונו כאן היום.

בבעית החובות, אני מציע שנכתוב, שאנו ממליצים בפני הגורמים המיישבים ומשרד האוצר, לבצע קונסולידציה של החובות, שתאפשר שחרור האיזור מהנטל והמשכת תנופת הפיתוח. אך ברור, שתצטרכו להכנס לענין הזה, כי זה לא דבר שיגרתי, אלא דבר בעייתי וחמור, שאנו צריכים להתגבר עליו כאחת המשימות.

(המשך הדברים רשמה ל.ד.)

(עד כאן רשמה ז.ת. מכאן ל.ד.)

מר ע. וייס:

נושא החוב מחולק לשני מרכיבים : החוב של אלה שעזבו ורובץ על הקיימים והחוב של הקיימים. ברור שלא ניצור שום מוקד משיכה בבקעה עם חוב כזה. הבעיה, כלשון הפוליטיקאים היא של כל הדגלים שאנו מרימים. כלשון שלנו - מקורות ומשאבים.

אני מייצג פה את עמדת שר האוצר, שאומרת, שיש בהחלט מקום לקדם את נושא הבקעה, אבל על חשבון מקורות אחרים. לדוגמא: אם לתחנת הנסיונות בבקעה רוצים שני חוקרים ולמשרד החקלאות יש אלף חוקרים שיושבים בבית-דגן, משרד החקלאות יושב על האימפריה הזו ולא מוכן לשחרר שני תקנים. זה קוריוז עצוב, אבל זו דוגמא. אז אם מדברים על סדרי עדיפויות במשאבי המשרדים, יש לומר למשרד החקלאות, כרחל בתך הקטנה - שיקצה את החוקרים. אותו הדבר לגבי גידולי מכסה, שצריכים לבוא מתוך מכסות קיימות. כי על דעת איש לא יעלה לתת למישהו ליצר חלב בשביל לשפוך אותו. אנו יודעים, שמי שמחזיק היום במכסה לא יוותר עליה כל כך מהר. אנו מכירים את הבעיה. אבל כשמדברים על סדרי עדיפויות של משרדים, אפשר לפרוט זאת לפרוטות ולהראות באותות ומופתים, כי המשרדים לא עושים כל שביכולתם כדי לקדם את נושא הבקעה, ביחוד אם הממשלה או ועדת השרים תנחה זאת כאחד היעדים המרכזיים. זה לגבי סדרי עדיפויות.

לגבי נושא הבטחת הכנסה. זה נושא מאוד בעייתי.

אנו מתנגדים לו, כי באיזה שהוא מקום, פרוש הדבר, להפוך את תושבי הבקעה לשכירים של המדינה. אנו נתחייב פה לאיזו שהיא הכנסה, כשיש חילוקי דעות בינינו האם ההכנסה שנקבעה היא קצת יותר או פחות, אבל לא זה העקרון, אפשר בקלות להראות מהי פחות או יותר ההכנסה שנצרכת בבקעה - הבעיה פה היא עצם התפיסה, שאנו מתחייבים לאנשים פה לאיזו רמה מסויימת של הכנסה ומנתקים אותם מאמצעי היצור שלהם - אם זה חקלאות, תיירות או תעשיה. זה תקדים מאוד מסוכן. לכן האוצר הסתייג ממנו בכל פורום.

אני תומך בכמה דעות שהושמעו פה, שהחקלאות יכולה להיות את הגרעין הראשון לפיתוח, אבל המסות הגדולות לא יבואו מכיוון החקלאות. אנו יכולים לעשות שני חשבונות של כדאיות למשק לאומי, חשבון אחד שיקלי וחשבון אחד דולארי ולבוא להגיד, שכדי להביא דולארים למדינה, אולי שווה לי לשלם לא 160 שקל לדולר, אלא 180, 200, אולי 250. אנו מדברים פה על איזה שהוא שער חליפין אמיתי למשק. אבל לפעמים, אם כדי להביא 1 דולר, עולה לי 1.20 דולר, זה אומר, שיצוא כזה הוא יותר גרוע מיבוא. לכן לא כל גידול כדאי. לכן אנו תומכים, יחד עם משרד המדע, בנושא פיתוח תחנת הנסיונות, שתתן לנו גידולים כאלה, שיש להם עתיד בניצול התנאים האובייקטיביים של הבקעה. כי האבטיחים או החצילים שמגדלים היום, כל דולאר שמיצאים עולה למדינה, בדולארים, דרך מרכיבי אנרגיה, מים ודלק לתעבורה יותר מדולאר ואז הגידול לא כדאי. לכן הפתרון של פיתוח הוא במציאת ענפים חקלאיים עם פתרון ספציפי של בעיות שיווקיות, מהמגדל דרך המשווק. צריך להיות פתרון, לטווח ארוך, עם גידולים שכן יענו על הבעיה.

מר א. בראון:

אבל זה לא הולך כך. התחשיבים לא הולכים כך

בחקלאות בארץ-ישראל. זה אומר שלמתיישב בבקעה עולה 20 סנט.

מר ע. וייס:

אפשר לעשות תחשיב בשקלים. לפעמים שווה לי להביא על דולאר עוד 20 סנט, אבל לפעמים, בתשומות דולאריות שהמדינה מייבאת, זה עולה יותר מדולאר.

מר א. בראון:

זה ההבדל בין הכלכלן לבין זה שחושב שצריך ליישב את הבקעה. זה עולה 20 סנט יותר להחזיק כל מתיישב בבקעה, זה הכל.

פרופ' ר. וייץ:

למה אתה מתווכח בנושא הזה. הלא הוא צודק במאה אחוז. העניין הוא, שבחקלאות כמעט זה לא קורה, כיוון שהערך המוסף, כלומר, התמורה לעבודה היא גבוהה מאוד. בכל מקרה שהערך המוסף אינו מצדיק את עצמו בשער החליפין הנהוג כמשק כולו, לא צריך לעשות אותו.

מר א. בראון:

אז צריך לסגור את החקלאות.

פרופ' ר. וייץ:

אתה טועה, אדוני. מי שאומר, שצריך לסגור את החקלאות אינו יודע מה הוא סח. בינתיים לחקלאות יש עדיפות על התעשייה.

מר א. בראון:

אני זוכר את הויכוחים שהיו, כשרצו להביא את החמאה מחו"ל, שעלתה יותר בזול וגם את הקמח-חלב. אני זוכר מה אמרת אז. מה קרה לך? מה פתאום?

פרופ' ר. וייץ:

גם אז החישובים לא היו נכונים. חזקה על הרשות לתכנון שעשתה את החישובים הכלכליים.

השר י. נאמן:

אני מציע שלא נכנס לזה.

מר ח. צבן:

כבוד היו"ר, אני רוצה לספר סיפור קצר באותו ענין - לא מזמן, כשהייתי יוצר צעיר ובלי בסיון, הייתי מנהל הרשות לתכנון. הופעתי בפני כל מרכזי המשק של כל הקיבוצים והסברתי להם, לתומי, שיותר טוב להביא אבקת חלב מאשר ליצר בארץ. קם אחד מגבעת-חיים ואמר לי - בחור צעיר, הרבה יותר זול להביא אבקת פקידים.

הגב' פ. אלבק:

לענין אבקת הפקידים - בדו"ח של ועדת פוהורילס יש פרק על הקמת מינהל ביצוע ומינוי כל מיני אנשים, אני לא בטוחה שיש לי שם זאת. זה חבל, זה דבר שעולה ביוקר.

פרופ' ר. וייץ:

לא מדובר על מינוי נוסף, אלא על העתקתם מירושלים, שיעבדו שם.

הגב' פ. אלבק:

זה לא מה שכתוב כאן.

פרופ' ר. וייץ:

זה מה שעשינו. אנחנו עשינו זאת. המספר
האבסולוטי של הפקידים במחלקה להתישבות, ב-10 השנים האחרונות, כל שנה יורד. זה
המשרד היחידי במדינה הזאת שמספר פקידיו יורד.

הגב' פ. אלבק:

אם מדברים על כך שצריך להעסיק בצפון ים-המלח את
התושבים של הישובים המקומיים, נדמה לי, שלא הוגן כלפי המתיישבים שיושבים
בבקעת-הירדן, שיכניסו להם את מעלה אדומים. זה ליד ירושלים, זה מקום גיאוגרפי
ואקלים שונה ויש להם את כל אפשרויות התעסוקה בירושלים.

אל"מ ד. סתיו:

אבל התושבים המקומיים, במילא, לא יעבדו
במלונות.

הגב' פ. אלבק:

אם יהיה כתוב, שביקשו מאלה ואלה סרבו, בסדר.
אבל גם אז, מוטב שיבואו ממעלה-אפרים מאשר ממעלה אדומים. היה צריך להיות
מעלה-אפרים במקום מעלה אדומים.

השר י. נאמן:

בסדר, מעלה-אפרים.

הגב' פ. אלבק:

דבר נוסף, שצריך לשים עליו דגש, שצריך לפתח
תעסוקות שהן לא חשופות לשמש, בגלל תנאי האקלים. כלומר, הם צריכים להיות בתוך
בתים, בהם אפשר יהיה להתקין מיזוג אויר.

השר י. נאמן:

זו הערה עניינית. מי שמתכנן צריך להביא בחשבון

את הדברים האלה.

מר ע. וייס:

אני רוצה להתייחס להערה לגבי ההתיישבות - נכון שיש תחשיב כלכלי שנעשה ע"י אנשי המקצוע, אבל נימוקי ההתיישבות חזקים עלינו ולטווח קצר, קורה שאנו מוכנים לשלם כדי לצאת מבעיות לטווח ארוך. בגוש קטיף אנו משלמים יותר, מתוך כוונה, שלטווח ארוך, לא נחזיק את העסק הזה.

לגבי קדימויות בתוך המשרדים. אימוץ מסקנות הועדה או המלצות הועדה הזו צריך להעשות ע"י הנחייה למשרדים. לדעתנו, כמשרד אוצר שמכיר את משרד החקלאות וגם משרדים יעודיים אחרים, ניתן בהחלט להקצות משאבים מתוך המשרדים. שוב, זה נושא של סדרי עדיפויות.

השר י. נאמן:

אני רוצה להעיר, שיש נושא אחד שהוא חריג מהקדימויות השוטפות וזו הפרשה הזו של חוב העוזבים, שהצטבר, שהיא לא בשגרה. לגביו אנו מבקשים תיקון מיוחד וחיפוש פתרונות. אני מניח, שכשתגשו לענין, תלמדו את הבעיה.

מר נ. ברוך:

נדמה לי, שיש לנו דיון בשתי רמות שונות. יש רמת דיון של תכנית אב, שהיא לא הושלמה עדיין, אני מבין שזה רק דו"ח ביניים, כשהובאו פרטים לגבי הדו"ח ויעדים כלליים. אני גם לא רואה איך אפשר לנתק זאת מתכנית כוללת של יהודה ושומרון ובקעת-הירדן, כי זו שאלה פוליטית, כלכלית וכל השאלות האחרות שנכללות בכך.

לאחר מכן יש לנו שאלה פרקטית - מה עושים ב-3 השנים הבאות? אני חושב, שלא נגיע לתוצאות פרקטיות, אם לא תוגש תכנית מיידית, לגבי כל ישוב וישוב - מה בדיוק רוצים? כי גם כאשר נותנים סובסידיות להתיישבות אין חובה דווקא להגיע דווקא לסובסידיה היקרה ביותר או הגבוהה ביותר. אפשר ליצור איזה שהוא מכנה, שיגיע לסובסידיה מינימאלית, גם אם צריך לתת סובסידיה להתיישבות. זה לא מופיע בתוך הדו"ח, בצורה זו. יכול להיות, שזה נמצא במחלקות ובמחלקה להתיישבות.

השר י. נאמן:

זה נמצא במחלקה להתיישבות. אני מציע, שבענין זה, תקיים מגע איתם, כי הם עושים עבודה גם כוללת וגם מפורטת.

מר נ. ברוך:

עכשיו, לאחר התכנית הזאת של 3 שנים, צריך לדעת מה כל משרד תורם. כי אם כל משרד לא יתרום, מתוך תקציבו, סכומים משמעותיים לחבילה הזאת, אי אפשר יהיה לבוא לאוצר בתביעות לתוספת של כסף. אני לא חושב שהאוצר יצא נקי מזה שיגיד כי הכל יהיה מתקציבי המשרדים, אבל אם המשרדים יראו בדו"ח הזה איזה שהוא מנוף לקבל תוספת כסף, הם לא יקבלו כלום. לכן צריך לשלב את שני הדברים האלה כאחד. בלי תכנית כזו לא נתקדם. ככל שיקדימו לעשות זאת, כך אפשר יהיה להגיע לתוצאות מעשיות.

מר מ. דרובלס:

אני רוצה להעיר מספר הערות. קודם כל, בקשר להערה של מר נ. ברוך - החטיבה להתיישבות ערוכה, עושה ומכינה תכנית לטווח הקצר וטווח הביניים של 3 ו-5 שנים, מבחינת התכנון הכולל. זה משלים את דו"ח ועדת פוהורילס.

בקשר להערת רענן על כך שמפזרים את המשאבים למקומות אחרים, אני רוצה להעיר, למען ההסטוריה, כי המשאבים שמשקיעים בזמן האחרון בבקעה אינם מספיקים. יד עם זאת, מאז 1968, מאז שהגנו לבקעה, לא השקענו יותר משאבים מאשר משקיעים עכשיו.

את הבקעה לא הכרנו ואיננו מכירים אותה עד עכשיו. פעם, כשרענן וייץ היה בלעדי במחלקה והיה מורי בחקלאות והתישבות, הוא אמר כי הבקעה היא חממה טיבעית, אם רק יהיו שם מים, היות ויש שם שמש והכל, הכל יהיה בסדר. האקלים לא שמע לדברי רענן ולא נוצרה שם חממה טיבעית. לאחר מכן באנו ואמרנו, שאם היא לא חממה טיבעית, נהפוך אותה לחממה מלאכותית, אך גם בזה הבקעה לא נענתה. מאוחר יותר, כשהמתיישבים כבר למדו, הפכו לחקלאים והתחילו להוציא אפילו תוצרת טובה - ומהחקלאי אפשר לבקש דבר אחד - להוציא כמות ותוצרת, יותר מזה הוא לא יכול, אז אנו רואים שיש שם חובות נוראים.

לכן אנו חייבים לבוא ולהגיש הצעות כאלה. וכאן, ידידי הצעיר, יש לך יסודות של חקלאות, אבל אתה נציג האוצר ואתה צריך לייצג את האוצר. אתה צריך להבין דבר אחד, מחובת המתכנן לתכנן הכנסת מטרה למתיישב - וזה מה שאנו עושים וחייבים לעשות. חקלאות והתישבות בבקעת הירדן לא נמדדת בכלכלה. אבל במידה והמתיישבים האלה לא ישבו שם, נצטרך להחזיק את הבקעה בצורה אחרת, כשלאוצר זה יעלה אז במחיר הרבה יותר גבוה ופחות נסבל, מכל מיני סיבות. לכן, צריך לפתור שתי בעיות - גם שזה יהיה סימפטי ולא שישבו שם תמיד אנשים עם מדים, אלא שיהיו שם ילדים, יהיה צחוק, ירק, חיים ונורמליזציה, כשמחובתנו לתת לאותה אוכלוסיה שיושבת באזור מקורות הכנסה (אגב, זה לא פטנט של מדינת-ישראל, הפטנט של פיתוח כזה של אזורים קשים הוא של הרבה אומות ומדינות שמעונינות לתת תמריצים בצורה זו או אחרת, כולל ירדן, שמשקיעה הרבה יותר מאשר אנחנו).

לכן, אני אומר, יושב גרעין אידיאליסטי בבקעת הירדן. הגרעין האידיאליסטי שיושב בבקעת הירדן, נענה לצו השעה והתיישב שם. זה חומר מצויין וטוב. הוא נמצא במשבר כלכלי. מחובתנו לעזור לו. אנו הגשנו את החומר הזה לאוצר. גם להעברה מסעיף לסעיף אנו צריכים את אישור האוצר, כי בלי האוצר לא נוכל לעשות זאת. אני מקווה, שנצליח להתגבר. הבעיה של חובות העוזבים רובצת מאוד על המתיישבים הקיימים. אני מקווה, שבמאמצים משותפים נצליח. כשהמטרה החשובה היא לעבות את הבקעה, כפי ששמענו.

השר י. נאמן:

תודה רבה.

הת/36. הרחבת ישובים בגליל - אשחר ומורשת

השר י. נאמן:

בסעיף שונות יש עוד שני דברים שמתי ימסור.

מר מ. דרובלס:

היות והאווירה טובה וארץ-ישראל אחת היא, אני רוצה להציע הרחבת שני ישובים בגליל. אדוני היו"ר, אני שמח לציין - אנו דאגנו היום לישובים בשומרון, כנגב, בעזה, בגליל. המחלקה להתיישבות, הפעם, מבקשת את האישור להקים באשחר נקודה עבור עולים מארה"ב. 18 המשפחות הראשונות כבר נמצאות בארץ, במרכז הקליטה בכרמיאל. אנו בונים פה מוקד של 30 יחידות דיור, עבור עולים משיקגו, בעיקר. זו הרחבה של מצפה.

ליד אשחר ישנו גרעין שקוראים לו גרעין שגיא.

גרעין שגיא מבקש להעלות לאתר הזה, שהוא אתר גדול. הוא יבנה את הבתים, כמו

תימרת, מחשבונו. אנו מציעים לתת להם את התשתית. את התשתית, בין כך, אנו עושים לאשכר. הם ישבו על התשתית ויכנוו כמו בתמרת, באופן פרטי.

אם כן, אנו מציעים לאשר את הרחבת אשכר, בתנאים של תשתית על חשבון המדינה והבניה על חשבון היוזמה הפרטית.

כנ"ל אנו מציעים לגבי מורשת. במורשת, שנמצאת כאן, יושב גרעין של חסידי בעלז. הגרעין מונה היום כ-20 ומשהו משפחות. אנו יכולים להקים כאן אתר גדול של כ-300 משפחות. היות והגרעין שיושב שם, בטווח הנראה לעין, אין סיכוי שיוכל למלא את האתר הזה, ישנו גרעין שנקרא: "יש תקוה", שהם יוצאי קרית-אתא והסביבה. הם מוכנים להתיישב כאן באותם תנאים כמו גרעין שגיא.

המחלקה להתיישבות מציעה להרחיב את שני הישובים האלה, ואני מבקש את האישור.

הגב' פ. אלבק:

קודם כל, כהערה כללית על הגליל - צריך לבדוק את הצד הקרקעי עם פרקליטות מחוז חיפה.

השר י. נאמן:

אני מניח שהם עשו זאת. אם הם לא עשו זאת, יש לעשות זאת.

הגב' פ. אלבק:

אני מבקשת שזה ירשם בהחלטה.

לגבי הדבר האחרון - לא הבנתי איך הגרעין הזה

מתיישב עם חסידי בעלז - יזרקו אבנים?

מר מ. דרובלס:

לא יזרקו אבנים. יהיה הכדל בחינוך. החינוך של

חסידי בעלז יהיה עצמאי.

פרופ' ר. וייץ:

אני מציע לדחות את ההחלטה למחר, כי אני רוצה

לבדוק משהו.

השר י. נאמן:

אם מחר יהיה שינוי, תגיד זאת. אני חייב לצאת

לשוחח עם ראש הממשלה. מתי, תמלא את מקומי.

מר מ. דרובלס:

בקשר לשאלה שלך פליאה - זה חינוך אחר, כי זה

מפד"ל, חינוך ממלכתי דתי, וזה חינוך עצמאי, אבל יחד עם זאת, אני רוצה שהיוזמה

הפרטית תפתח, תכנס לשם, תשקיע כספים.

אל"מ ד. סתיו:

אני רוצה להעיר לכם, דווקא בהמשך לדברים שלך,

ישראל. בנושא הכבישים, לדעתי, יש צורך לשנות משהו בסדרי העדיפויות, ולהוסיף

לכביש מעלה - אפרים - הבקעה, שזה לית מאן דה-פליג, את השלמת כביש עטרות -

מכמש ואת סלילת קטע מורשה - כפר-קאסם בכביש חוצה שומרון. יש להוסיף זאת

בעדיפויות לפיתוח הבקעה. מכיוון, שתפסת מרובה לא תפסת, אני חושב, שאת השלמת

דרך אלון אפשר להוריד, זה לא בעדיפות מבחינת פיתוח הבקעה.

מר מ. דרובלס:

הדברים שמסר סרי ברשמו.

הרחבת שני הישובים בגליל אושרה.

הגב' פ. אלבק:

ושתבדק הקרקע עם פרקליטות חיפה.

מר מ. דרובלס:

תודה רבה, הישיבה נעולה.

הת/28.

יישוב קהילתי פתוח במרחב המטרופוליטני של ירושלים

ממלא-מקום יו"ר הועדה פותח.

בדיון משתתפים: השר י. נאמן; ה"ה מ. דרובלס,
י. מרגלית, ד. סתו, ר. ויץ והגברות ס. אלדור
ופ. אלבק.

מ ח ל י ט י ם בהסתמך על מדיניות הממשלה בנושאי
ההתיישבות ובהמשך להחלטה מס. הת/27 של הועדה
להתיישבות מיום כ"ט באדר ב' התשמ"ד (2.4.84), לאשר
במסגרת המרחב המטרופוליטני של ירושלים, הקמתו של
יישוב - אשר בשלב הביניים יהיה יישוב קהילתי פתוח
ובעתיד חלק משכונה עירונית:-

- א. מיקום היישוב: בנ.צ.מ. 177/140, ליד הכפר ג'בע.
- ב. אוכלוסייה: היישוב יתוכנן בשלב א' ל- 30 יחידות
דור.
- ג. תעסוקה: תעשייה ושירותים ביישוב ובירושלים.
- ד. מערכת איזורית: היישוב ישתייך למועצה האיזורית
מטה בנימין ויקבל ממנה שירותים מוניציפליים.
- ה. משרד הבינוי והשיכון יבדוק עד לישיבה הקרובה של
הועדה להתיישבות את ענין שילובו של גרעין "אביר
יעקב" במסגרת הנ"ל או לחילופין:- את שילובם של
"גרעין אדם" וגרעין "אביר יעקב" ביישוב הנ"ל
באיזור כפר יעקב.

הת/29.

עומרים - מערב:- יישוב קהילתי חילוני

ממלא-מקום יו"ר הועדה פותח.

בדיון משתתפים: השר י. נאמן; ה"ה י. נהרי,
מ. דרובלס והגב' פ. אלבק.

מ ח ל י ט י ם בהסתמך על מדיניות הממשלה בנושאי ההתיישבות לאשר כדלקמן, הקמתו של עומרים-מערב - יישוב קהילתי חילוני:-

- א. מיקום היישוב: בנ.צ. 1445/0875, ממערב לסנא.
- ב. אוכלוסיה: היישוב מתוכנן ל- 250 יחידות דיור כאשר בשלב הראשון ייבנו 30 יחידות דיור.
- ג. תעסוקה: שירותים ותעשיה ביישוב.
- ד. מערכת איזורית: היישוב ישתייך למועצה האיזורית דרום הר חברון ויקבל ממנה שירותים מוניציפליים.
- ה. (1) החטיבה להתיישבות תבדוק עם כפר גלעדי את הסדרת ענין המחצבה - גם אקולוגית וגם תעסוקתית;
- (2) האישור הנ"ל מותנה בביצוע חיובי של סעיף קטן (1) לעיל.

חירבת זנוח (זנוטה):- יישוב קהילתי חילוני

הת/30.

ממלא-מקום יו"ר הועדה פותח.

בדיון משתתפים: השר י. נאמן; ה"ה י. מרגלית, מ. דרובלס וד. סתו.

מ ח ל י ט י ם בהסתמך על מדיניות הממשלה בנושאי ההתיישבות לאשר כדלקמן, הקמתו של יישוב קהילתי חילוני בחירבת זנוח (זנוטה):-

- א. מיקום היישוב: בנ.צ. 0865/1495, כ- 4 ק"מ מזרחית לסנא וכ- 2 ק"מ מצפון מערב ליער יתיר.
- ב. אוכלוסיה: יתוכנן בשלב ראשון ל- 30 יחידות דיור ובשלב הסופי ל- 250 יחידות דיור.
- ג. תעסוקה:- שירותים ותעשיה ביישוב.
- ד. מערכת איזורית: היישוב ישתייך למועצה האיזורית דרום הר חברון ויקבל ממנה שירותים מוניציפליים.

הת/31.

ניסנית: - יישוב קהילתי

ממלא-מקום יו"ר הועדה פותח.

בדיון משתתפים: השר י. נאמן; ה"ה י. מרגלית,
ד. סתו ומ. דרובלס.

ממלא-מקום יו"ר הועדה להתיישבות מודיע כי הקמתו של
היישוב ניסנית אושרה בהחלטה מס. הת/19 של הועדה
להתיישבות המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית
העולמית מיום כ"ז בשבט התשמ"ד (31.1.84).

הת/32.

ביר מלגה: - האחזות נח"ל

ממלא-מקום יו"ר הועדה פותח.

בדיון משתתפים: השר י. נאמן; ה"ה ח. צבן, ד. סתו
ומ. דרובלס.

מ ח ל י ט י ם בהסתמך על מדיניות הממשלה בנושאי
ההתיישבות, לאשר כדלקמן הקמתה של האחזות נח"ל בביר-
מלגה:-

א. המיקום המדויק של האחזות יתואם עם מערכת
הבטחון - והודעה על כך תמסר בהקדם לוועדה
להתיישבות.

ב. בעתיד - תאוזרח האחזות ותיהפך למושב עובדים,
שיהיה שייך למועצה האיזורית רמת הנגב.

הת/33.

עזוז: - מצפה לחוות צאן

ממלא-מקום יו"ר הועדה פותח.

בדיון משתתפים: השר י. נאמן; ה"ה ד. סתו ומ. דרובלס.

מ ח ל י ט י ם בהסתמך על מדיניות הממשלה בנושאי ההתיישבות, לאשר כדלקמן הקמת מצפה לחוות צאן בשם עזוז:-

א. המיקום המדויק של המצפה יתואם עם מערכת הבטחון - והודעה על כך תימסר בהקדם לועדה להתיישבות.

ב. אוכלוסיה: המצפה יתוכנן בשלב ראשון ל- 5 משפחות והמשך התפתחותו של היישוב ייקבע בעתיד.

ג. מערכת איזורית:- היישוב ישתייך למועצה האיזורית רמת הנגב ויקבל ממנה שירותים מוניציפליים.

הת/34.

עירית: - איזרוח מאחז

ממלא-מקום יו"ר הועדה פותח.

מ ח ל י ט י ם בהסתמך על מדיניות הממשלה בנושאי ההתיישבות, לאשר כדלקמן איזרוח מאחז עירית:-

א. ייעוד: יישוב קהילתי.

ב. מיקום: היישוב יוקם בנ.צ.מ. 182/194, 3 ק"מ מצפון-מערב לחובס.

ג. אוכלוסיה: היישוב מתוכנן ל- 250 משפחות. בשלב ראשון תאוכלסנה 30 משפחות.

ד. תעסוקה: שירותים ותעשיה ביישוב.

ה. מערכת איזורית: היישוב ישתייך למועצה האיזורית שומרון.

הת/35.

הועדה לפיתוח בקעת הירדן ואיכלוסה: - דו"ח ביניים
הרחבת סעיף ב' בהחלטה מס. הת/14 של הועדה להתיישבות
מיום כ"ז בשבט התשמ"ד (31.1.84)

יו"ר הועדה לפיתוח בקעת הירדן ואיכלוסה פותח.

בדיון משתתפים: השר י. נאמן; ה"ה ר. ויץ,
 ש. פוהרילס, י. ליברטובסקי, א. שבות, מ. דרובלס,
 א. בראון, י. גלעד, ע. וייס, י. נדיבי, ח. צבן,
 ד. סתו, נ. ברוך והגב' פ. אלבק.

מ ח ל י ט י מ :

א. הועדה להתיישבות המשותפת לממשלה ולהסתדרות
 הציונית העולמית מביעה את מלוא הערכתה, ומודה
 לפרופ' שמואל פוהרילס ולחברי הועדה לפיתוח
 בקעת הירדן ואיכלוסה (להלן - הועדה), בכל הנוגע
 לדו"ח הביניים שהגישו לראש-הממשלה בענין פיתוח
 בקעת הירדן.

ב. לאמץ כדלקמן, את מסקנות דו"ח הביניים של הועדה,
 ולהמליץ בפני הגורמים המיישבים ומשרד האוצר -
 לענין החובות הרובצים על היישובים והמתיישבים
 בבקעת הירדן - לבצע קונסולידציה של חובות כדי
 לאפשר המשך לתנופת הפיתוח באזור:-

(1) אסטרטגית הפיתוח:-

(א) איכלוסה של בקעת הירדן מותנה בפיתוח רב
 ענפי של האזור כאשר, במקביל למגזר
 החקלאות אשר יהווה את המגזר הכלכלי
 המרכזי, יפותחו ענפי כלכלה אחרים, כגון
 תעשיה, תיירות ושירותים;

(ב) פיתוח בקעת הירדן - יהיה צמוד במשך
 תקופה ארוכה להכוונה ומעורבות ממלכתית
 אשר בלעדיה אין סיכוי לקידום האזור;
 לצורך פיתוח זה יש להעניק את העדיפות
 הגבוהה ביותר לבקעת הירדן במסגרת
 הסיווג הממלכתי של אזורים פיתוח;

(2) תכנית פיתוח מיגזרית:-

חקלאות:-

(ג) הגדלת מכסת הקרקע ב- 5 דונם ליחידה, בכדי להגיע ל- 30 ד' נטו לעיבוד;

(ד) הבטחת מלוא מיכסות הייצור לגידולי ייצוא עבור הבקעה (ירקות, מטעים, פרחים);

(ה) הקמת מו"פ של הבקעה, שיכלול גם חקר שווקים וחקר בעיות תובלה עד ליעדי היצוא;

(ו) הכנסת ענפי בעלי-חיים: רפת, לול, צאן ומדגה. לתקופה של 3 השנים הקרובות יוקצו 20 מיליון ליטר חלב, 3,000 טון בשר הודו.

(ז) הקמת קרן לעדוד היצוא החקלאי באיכות גבוהה.

ת ע ש י ה :-

(ח) העברת מפעל ממלכתי מוביל למעלה אפרים, שסביבו יקומו מפעלים ובתי מלאכה נלווים;

(ט) פתוח אזור תעשייה במעלה אפרים;

(י) הקמת מבנים להשכרה, בהיקף של 2.5 דונם, כולל מיזוג אוויר, שיעמדו מוכנים לקליטת מפעלים.

ת י י ר ו ת :-

(יא) פיתוח אתרי חוף, מרפא ונופש בצפון ים המלח;

(יב) פיתוח אתרי ארכיאולוגיה בסביבות העיר יריחו;

(יג) פיתוח 2 מסופים על גשרי הירדן;

(יד) פיתוח שירותי דרך בצומת אלמוג, צומת מחולה ואזור מעלה אפרים.

(3) תשתית פיזית:-

כבישים

(טו) סלילת תוואי חדש (כביש 507) בקטע בין מעלה אפרים והבקעה;

(טז) שיפור כביש הבקעה (כביש 90);

(יז) השלמת כביש אלון.

שיכון ומבני ציבור:-

(יח) יצירת מלאי של 150 דירות להשכרה במעלה אפרים, בנוסף לבניית 100 דירות מגורים מדי שנה;

(יט) שמירה על עודף של 10 יחידות דיור ביישובים החקלאיים, עד ל- 70 יחידות דיור;

(כ) מימון בריכות שחיה בכל ישוב בבקעת הירדן, בגלל האקלים הקשה באזור.

(4) תשתית ארגונית ומוסדית:-

(כא) יש להקים מינהל ביצוע אזורי של משרדי הממשלה במעלה אפרים, ראש המינהל ימונה על-ידי ראש-הממשלה. תפקידו יהיה לפקח על ביצוע המלצות הדו"ח ועל הפעילות השוטפת של המשרדים;

(כב) יש לאחד את שתי המועצות האזוריות מגילות ובקעת הירדן;

(כג) יש להקים חברת פיתוח אזורית משותפת למועצות הפועלות בשטח, שתעסוק בפיתוח בתחומי חקלאות, תעשייה ותיירות.

(5) מימון וניהול פיננסי:-

(כד) המרת החוב הכספי לחוב צמוד לזמן ארוך ב- 1% ריבית;

(כה) העברת כל החוב לבנק כך שארגוני הקניות יעסקו רק בקניה ומכירה ולא באשראי;

(כו) פרעון חובות של מתיישבים עוזבים.

(6) חברה וקליטה:-

(כז) הגדלת התקן ותקציב המועצה על-מנת שהמועצה תתן ליווי חברתי ליישובים וליווי סוציאלי למשפחות.

(7) תוספת תקציב:-

(כח) ביצוע התכנית לטווח קצר ובינוני מחייב תוספת תקציב של 14 מיליון דולר לשנת 1983, וסה"כ התקציב הדרוש לביצוע התכנית בשנים 1983-1985 הוא 165 מיליון דולר, כולל 29 מיליון דולר המאושרים לשנת 1983.

ג. בזיקה לנ"ל ובהמשך להחלטה מס. הת/14' של הועדה להתיישבות מיום כ"ז בשבט התשמ"ד (31.1.84):-

(1) כדי לממש בהקדם האפשרי את ההחלטה הנ"ל, להמליץ כי יוסדר נושא הקצאת הקרקע בצורת הסכמי הרשאה לתכנון ופיתוח עם היזמים:-

- חטיבת ההתיישבות - היישובים
- חברת לידו יהודה
- חברת קליה אחזקות
- חברת אפריקה - ישראל

(2) מפעלי הנופש של יישובי האיזור יתרכזו בנופש עממי (עד 3 כוכבים) והיזמים הפרטיים יתרכזו בנופש ברמה גבוהה (מלונאות - למעלה מ- 3 כוכבים).

(3) היזמים יתחייבו בהסכמים:-

- (א) לפתח את החוף והמתקנים לשהות יום בשלב ראשון, ומתקני אכסון בשלב שני;
- (ב) להעסיק ולשתף במתקני הנופש על כל שלביהם, את תושבי האיזור בלבד (יישובים של המועצות האזוריות מגילות, בקעת הירדן, מטה בנימין והמועצה המקומית מעלה אפרים).

(דו"ח הביניים של הועדה לפיתוח בקעת הירדן ואיכלוסה - שמור במזכירות הממשלה).

הרחבת יישובים בגליל: - אשחר ומורשת

הת/36.

ראש המחלקה להתיישובות בסוכנות היהודית פותח.

בדיון משתתפים: השר י. נאמן; ה"ה מ. דרובלס,
ר. ויץ והגב' פ. אלבק.

מ ח ל י ט י ם להרחיב את היישובים אשחר ומורשת
בגליל - כפוף לבדיקת הנושא הקרקעי על-ידי פרקליטות
מחוז חיפה.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת